

N:o 115.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag om rikets flagga; gifven Stockholms slott den 5 april 1906.

Under åberopande af bilagda utdrag af protokollet öfver civil-ärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om rikets flagga.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts,
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

G U S T A F.

Axel Schotte.

Förslag

till

Lag

om rikets flagga.

1 §.

Svenska flaggan utgöres af en blå duk med ett däröfver vinkelrätt ställdt, till dukens kanter nående gult kors.

2 §.

Flaggan skall vara tvärskuren, utom då den användes såsom örlogsflagga, i hvilket fall den skall vara försedd med tre tungor.

Tretungad flagga skall föras

- a) å flottans fartyg, båtar och byggnader;
- b) å rikets fästningar;
- c) å armén tillhörande kasernetablissemang, läger och öfningsplatser samt å byggnad, som i sin helhet är upplåten till stab, truppförband eller militär utbildningsskola; och
- d) å armén tillhörande fartyg och båtar, när de stå under militärt befäl.

3 §.

Färgen å flaggans sidofält skall vara ljust mellanblå och å korset guldgul.

Likare å mönsterfärger, sådana härvid fogade tygprof utvisar, skall tillhandahållas å de ställen, Konungen bestämmer.

4 §.

Å tvärskuren flagga skall flaggans hela längd förhålla sig till dess höjd som 16 till 10; å fälten skall längden förhålla sig till höjden: för de inre fälten som 5 till 4 och för de yttre som 9 till 4.

Å tretungad flagga skall flaggans hela längd med tungor vara dubbelt så stor som höjden; de yttre fälten skola, tungorna oräknade, vara lika stora som de inre fälten; fältens längd skall förhålla sig till höjden som 5 till 4. Tungorna skola vara lika långa; ej må de yttre tungornas ytterkanter bilda vinkel med flaggans öfver- eller underkant.

Korsets bredd skall vara hälften så stor som fältens höjd.

5 §.

Hans Maj:t Konungen och med Hans tillstånd medlem af konungahuset må föra tretungad flagga, med eller utan rikets vapen å hvitt fält i korsets midt, så ock använda sådant tecken i den tvärskurna flaggan.

Enligt bestämmelser, som Konungen i kommandoväg meddelar, må i tretungad flagga, för utmärkande af befäl, föras visst tecken, anbragt i det öfre inre fältet.

I öfrigt får ej flagga föras med märken, emblem eller bokstäfver.

6 §.

Den som brukar tretungad flagga, där sådan icke må föras, eller använder flagga, därå obehörigen anbragts märke, emblem eller bokstäfver, eller tillverkar eller till salu håller flagga, hvilken till färgen uppenbarligen skiljer sig från hvad i 3 § föreskrifves eller som icke håller de i 4 § bestämda inbördes mått, böte från och med 10 till och med 100 kronor.

Hvad sålunda är stadgadt afser flagga, hvari vinkelrätt ställdt gult kors är anbragt å blå botten.

7 §.

Böter, som enligt denna lag ådömas, tillfalla kronan. Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmän lag.

Genom denna lag upphäffvas alla förut meddelade, däremot stridande bestämmelser.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1906; dock må hittills brukliga flaggor föras intill utgången af år 1908.

Utdrag af protokollet öfver civilärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 5 april 1906.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern STAAFF,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena TROLLE,
Statsråden: TINGSTEN,
BIESERT,
FRIHERRE MARKS VON WÜRTEMBERG,
TAMM,
SIDNER,
HELLNER,
SCHOTTE,
BERG,
BRGSTRÖM.

Efter gemensam beredning med deras excellenser, herr statsministern och chefen för justitiedepartementet och herr ministern för utrikes ärendena, samt öfrige departementschefer anförde chefen för civildepartementet, statsrådet Schotte:

I mitt underdåniga yttrande till statsrådsprotokollet den 8 december 1905 hade jag tillfälle att inför Kungl. Maj:t erinra *dels* om det yttrande till statsrådsprotokollet den 13 oktober 1905, som dåvarande statsrådet och chefen för civildepartementet afgaf i sammanhang med sin hemställan beträffande nådig proposition till Riksdagen om upphäfvande af de då gällande bestämmelserna angående anbringande i rikets flagga af unionstecken och återinsättande i flaggan af ett blått

fält i unionstecknets ställe, *dels ock* om Riksdagens skrifvelse till Kungl. Maj:t den 16 oktober 1905 i fråga om åtgärder för erhållande af lagligen gällande bestämmelser om rikets flagga. Efter det jag vidare lämnat en kortare redogörelse för de olika former af den svenska flaggan, som för närvarande vore gällande, samt framlagt två tillgängliga förslag till rikets flagga, det ena uppgjort i flottans stab och det andra upprättadt och till 1905 års andra urtima Riksdag ingifvet af dåvarande ledamoten af andra kammaren, konsuln O. Trapp, behagade Kungl. Maj:t bifalla min, af statsrådets öfriga ledamöter biträdda underdåniga hemställan om nådig befallning till vissa verk, myndigheter och institutioner att afgifva underdåniga utlåtanden angående hvilka allmänna bestämmelser borde meddelas *dels* om den svenska flaggans form, förhållandet mellan flaggans olika delar samt dennas färger, *dels* vidkommande användandet af olika slag af flaggor, *dels ock* huruvida och i hvad utsträckning förande i flaggan af särskilda emblem eller tecken kunde, hvad vederbörande verk beträffade, anses nödigt eller lämpligt samt dessa teckens beskaffenhet och plats i flaggan.

Med anmälan, att dessa utlåtanden nu inkommit, anhåller jag att till en början få lämna en kort historisk redogörelse för den svenska flaggans utseende och användning under olika tidsskeden.

Den *svenska kronoflaggan* lär i äldre tider hafva varit helt blå, men från midten af 1500-talet tillkom i flaggan ett gult kors, hvilket emellertid ursprungligen skall hafva varit betydligt smalare än det nu brukliga och hade alla fyra armarna lika långa. Det uppgifves, att korset från början ej sträckt sig ut till dukens kanter. Redan tidigt synes flaggan hafva varit försedd med spetsar eller tungor. Dessa voro under drottning Kristinas tid två, men blefvo under konung Karl X Gustafs regering tre till antalet.

Statsflaggor.
Den äldre svenska kronoflaggan.

De äldsta kända bestämmelser rörande den tretungade blågula flaggan finnas uti »Kungl. Maj:ts plakat den 6 november 1663 angående den åtskillnad, som härefter bör observeras emellan de flaggor, som Kungl. Maj:ts enskilda skepp och farkoster föra, så ock de skepps och farkosters flaggor, som privatpersoner tillhöra och af dem brukas skola». Uti detta plakat förklaras, att ehuru enskildas skepp och fartyg ägde uti sina flaggor bruka hvad färger, dem bäst syntes och behagade, det likväl vore dem alldeles förbjudet att föra kronans flaggor eller eljest sina egna gjorda med tre spetsar, dock tillätes dem att såsom tecken därtill, att de vore

Den tretungade flaggan. Kungl. plakatet den 6 nov. 1663.

svenska undersåtar, bruka gult kors uti sina flaggor, dock icke med spetsar, utan skulle de göra dem fyrkantiga och jämnt afskurna.

Svensk handelsflagga.
Kungl. brefvet den 13 sept. 1695.

Af de i plakatet meddelade föreskrifterna torde man beträffande *handelsflaggan* kunna sluta, att före år 1663 icke funnits någon allmänt antagen svensk handelsflagga, samt att den nuvarande handelsflaggan utvecklats sig ur den blågula örlogsflaggan, därvid handelsflaggan, på grund af det i plakatet gifna förbudet mot användande af spetsar å enskilda flaggor, försetts med rak afslutning. Uti ett Kungl. bref den 13 september 1695 yttras, i sammanhang med upprepande af förbudet att använda tretungad flagga å kofferdifartyg, att sådana fartyg finge föra allenast ordinarie flaggor, som på kofferdiskepp pläga föras. Här af synes framgå, att vid denna tid en särskild handelsflagga varit i allmänt bruk, men någon antydning om denna flaggas utseende finnes icke i detta bref. En beskrifning å handelsflaggan, om ock synnerligen knapphändig, påträffas i en Kungl. förordning af den 3 juli 1717; där säges nämligen, att svenska kofferdimän och privata farkoster tillåtas föra den blå färgen med gula korset uti, dock ingen vimpel. Samma medgifvande och förbud återupprepas uti en Kungl. förordning af den 19 november 1756.

Kungl. förordningen den 3 juli 1717.

Kungl. förordningen den 19 nov. 1756.

Kungl. brefvet den 18 augusti 1761 ang. flagga för »arméns flotta».

Genom Kungl. brefvet den 18 augusti 1761 stadgades i afseende å »arméns flotta» (den då nybildade skärgårdsflottan), att denna skulle föra en helblå flagga med tre spetsar, dock finge vid förefallande tillfällen, när chefen så pröfvade nödigt, äfven begagnas den af den öfriga flottan förda örlogsflaggan med gult kors. Arméns flotta bibehöll sin blå flagga till den 5 april 1813, då den genom en generalorder afskaffades och ersattes med den vanliga blågula örlogsflaggan.

Kungl. resolutionen den 7 mars 1815.

Efter föreningen med Norge fastställdes genom nådig resolution den 7 mars 1815 en för båda rikena gemensam örlogsflagga. Denna utgjordes af den svenska örlogsflaggan med tre spetsar sålunda förändrad, att i det öfre hörnet närmast stängen insattes en röd ruta med ett däruti ställdt snedt hvitt kors. Såsom handelsflagga fördes under de första åren af unionen i bägge länderna den blågula svenska handelsflaggan. I samband med införandet af en särskild handelsflagga för Norge ålades genom Kungl. kungörelsen om de förenade konungarikena Sveriges och Norges handelsflagga den 17 juli 1821 alla handelsfartyg att i farvatten bortom Cap Finisterre föra den förenade svenska och norska flaggan; därjämte medgafs, att, då kosan ställdes endast inom angränsande farvatten, bägge rikenas handelsfartyg finge föra antingen den förenade svenska och norska flaggan eller ock hvarterda rikets särskilda handelsflagga, sålunda att de svenska ägde att begagna

Kungl. kungörelsen den 17 juli 1821.

den före föreningen med Norge brukliga, och de norska den särskildt för Norge fastställda flaggan. Hvad i denna kungörelse afsågs med den förenade svenska och norska flaggan, framgår af nådiga brefvet den 23 januari 1822, däruti förklaras, att de förenade konungarikenas handelsflagga skulle, med iakttagande af vanlig skillnad mellan örlogs- och handelsflagga, vara alldeles lika med den dåvarande gemensamma örlogsflaggan, sådan som bägge rikenas handelsfartyg äfven vid flera tillfällen då redan nyttjat.

Kungl. brefvet
den 23 januari
1822.

Genom nådiga brefvet den 20 juni 1844 till kommittén för öfverläggning samt afgifvande af betänkande och förslag uti vissa, de förenade rikena Sverige och Norge gemensamt rörande ämnen förordnades, att den genom förenämnda nådiga resolution den 7 mars 1815 fastställda, för båda rikena gemensamma örlogsflaggan skulle sålunda förändras, att den för hvartdera riket skulle vara lika med dess handelsflagga, under iakttagande likväl, att denna unionsflagga skulle hafva tunga och stjärtar, och att flaggans öfversta fyrkant närmast stängen skulle utgöra ett för båda rikena gemensamt unionstecken, som bildades genom en lika fördelad sanmanställning af de till båda rikenas flaggor hörande färger. Vidare bestämdes, att för de båda rikenas handelsflaggor, äfvensom de flaggor, som i hvarje rike nyttjades af tull- och postfartyg, eller hvar som helst, där örlogsflagga icke nyttjades, men nationaliteten skulle representeras, modellen skulle sålunda förändras, att, med bibehållande för öfrigt af den i hvartdera riket antagna handelsflaggas utseende, dess öfversta fyrkant närmast stängen skulle bestå af det för örlogsflaggan bestämda unionstecken.

Kungl. brefvet
den 20 juni
1844.

Genom nådiga kungörelsen angående förande af flagga å statens fartyg och byggnader den 7 maj 1897 föreskrefs, att andra statens fartyg och byggnader än de nyssnämnda skulle, när flagga å dessa hissades, föra en flagga, lika med örlogsflaggan, dock utan den gula tungan. Skulle denna flagga tillika utmärka, att den byggnad eller det fartyg, hvarå den fördes, tillhörde viss förvaltningsgren eller användes för särskildt statsändamål skulle i flaggans inre nedre blå fält anbringas det särskilda tecken, som af Kungl. Maj:t i sådant afseende bestämdes. Den tretungade örlogsflaggan fick, förutom å flottans fartyg, båtar och byggnader samt i de fall reglementet för flottan bestämde, föras å Kungl. slott och å byggnad, där medlem af konungahuset bodde eller vistades, eller där ståthållare var anställd, å riksdagshuset eller annan byggnad, där Riksdagen var samlad, å rikets fästningar, å armén tillhörande båtar samt af densamma begagnade kasernbyggnader och lägerplatser.

Kungl. kungörelsen
den 7 maj 1897.

Den tvåtungade
flaggan.

Den sålunda för vissa statsinstitutioner införda typen af tvåtungad flagga synes leda sitt upphof från ett Kungl. bref till öfverpostdirektörs-ämbetet den 1 augusti 1838, däruti förordnades, att enskilda personer tillhöriga ång- eller seglande fartyg, hvilka blifvit kontraherade att för postverkets räkning föra post, finge, så länge det därom med postverket upprättade kontrakt vore gällande, föra svensk flagga med två tungor.

Särskilda slag af flaggor. Förutom de nu nämnda tre- och tvåtungade statsflaggorna hafva dels såsom befälstecken vid flottan, dels ock för vissa andra ändamål föreskrifvits särskilda flaggor, hvilka, utan att afvika från de nu angifna grundformerna, likväl i någon mån skilja sig från dessa. Bestämmelserna angående befälstecknen, hvilka af Kungl. Maj:t gifvas i kommandoväg, torde emellertid ej behöfva här beröras.

Kungsflagga. Kungl. brefvet den 26 maj 1818. Bland öfriga särskilda flaggor märkes först *kungsflaggan*, hvilkens utseende genom Kungl. bref den 26 maj 1818 bestämdes sålunda, att den skulle vara lika med örlogsflaggan, dock att i korset å den kungliga flaggan skulle målas kungliga vapnet å en vit ruta. Uti ofvanberörda nådiga bref den 20 juni 1844 förordnades därefter, att kungsflaggan, eller den som nyttjades af Hans Maj:t Konungen och den Kungl. familjen, skulle vara lika med örlogsflaggan, nämligen så att svenska örlogsflaggan begagnades å svenskt och norska å norskt fartyg, i bådadera fallet med det genom samma nådiga bref fastställda unionsvapnet anbragt i midten af flaggan.

Lotsverkets flagga. Vid *lotsverket*, som ända intill år 1871 tillhörde flottan, fördes ursprungligen vanlig örlogsflagga. Genom generalorder den 1 maj 1881 ändrades flaggans utseende därhän, att den skulle vara svensk örlogsflagga med ett ankare och däröfver en stjärna, anbragta i hvitt fält i det gula korsets midt. I sammanhang med införandet af den tvåtungade flaggan för de flesta civila statsinstitutioner och då, på sätt förut omförmälts, i ofvannämnda nådiga kungörelse den 7 maj 1897 stadgats, att om sådan flagga tillika skulle utmärka, att den byggad eller det fartyg, hvarå den fördes, tillhörde viss förvaltningsgren eller användes för särskildt statsändamål, i flaggans inre nedre blå fält skulle vara anbragt det särskilda tecken, som af Eders Kungl. Maj:t i sådant afseende bestämdes, blef i lotsverkets flagga den gula tungan borttagen, hvarjämte märket genom nådigt bref den 16 september 1897 ändrades

till ett ankare med öfverställd krona och flyttades till den i kungörelsen angifva plats.

Särskilda bestämmelser om flagga å *postförande fartyg* hafva funnits sedan lång tid tillbaka. Så stadgades genom kanslikollegii resolution den 30 maj 1703, att post-galeaser eller -jakter finge bruka kronoflagga. Uti ofvanberörda nådiga bref den 1 augusti 1838 förklarades, att kronans post- eller seglande fartyg ägde såsom dittills föra svensk örlogsflagga, hvaremot, såsom förut är nämnt, enskilda postförande fartyg skulle föra tvåtungad flagga. Sedermera fastställdes, i sammanhang med införandet af det nya unionsmärket år 1844, en särskild flagga för de »Kungl. postfartygen». Denna, som benämndes »Kongl. Post Flagg», skulle vara en tretungad svensk unionsflagga, på midten försedd med ett förgylldt posthorn under Kungl. krona å hvit fyrkant. Denna flagga användes sedermera omkring fem decennier framåt ej blott å kronans egna postfartyg, utan äfven å enskilda postförande fartyg äfvensom å postverkets byggnader. År 1897 inträdde en förändring härutinnan, i det att genom nådigt bref den 5 februari samma år anbefalldes, att enskilda postförande fartyg skulle föra handelsflagga med ett uti inre blå nedre fältet anbragt emblem, bestående af ett posthorn i gul färg under Kungl. krona. Samtidigt bestämdes, att å kronan tillhörande postfartyg skulle i dess dåvarande flagga (1844 års »Kongl. Post Flagg») föras nyssnämnda emblem å ofvannämnda plats. Genom oftaberörda nådiga kungörelse den 7 maj 1897 blef den å postverkets fartyg och byggnader förda flaggan tvåtungad.

Postflaggor.

Telegrafverket erhöll, i sammanhang med nådiga kungörelsen den 7 maj 1897, egen flagga, bestämd genom nådiga brefvet den 16 september samma år. Denna flagga utgjordes af den tvåtungade flaggan med ett i inre nedre blå fältet i guld anbragt märke, bestående af en femuddig stjärna å ömse sidor omgifven af blixtar samt däröfver en Kungl. krona.

Telegrafverkets flagga.

För *statens järnvägar* fastställdes genom nådigt bref den 17 september 1858 en särskild flagga, bestående af en tretungad, svensk flagga med en midt i korset å hvit ruta anbragt afbildning af ett lokomotiv. Denna flagga bibehölls till år 1897, då den med anledning af bestämmelserna i nådiga kungörelsen den 7 maj samma år utbyttes mot den tvåtungade. Därjämte förändrades emblemet genom nådigt bref den 16

Statens järnvägars flagga.

i sistnämnda månad till ett bevingadt hjul med öfver detsamma anbragt Kungl. krona och flyttades till det nedre inre blå fältet.

Tullverkets
flagga.

Tullverkets jakter ägde ursprungligen föra kronoflagga, men genom nådigt bref den 9 september 1793 miste de denna rättighet. Redan några år senare erhöles genom nådigt bref den 1 maj 1797 ånyo tillstånd att föra örlogsflagga. Genom nådigt bref den 5 september 1844 fastställdes en särskild flagga för tullverkets fartyg, bestående af svensk tretungad unionsflagga, uti midten försedd med en hvit kvadrat, hvarpå skulle finnas anbragt ett bronseradt T med Kungl. krona. I likhet med öfriga särskilda förvaltningsgrenars flaggor förändrades därefter tullverkets flagga i öfverensstämmelse med bestämmelsen i 1897 års nådiga kungörelse till tvätungad, hvarjämte emblemet flyttades till det nedre inre blå fältet.

Särskilda
flaggor för
vissa segel-
sällskap.

Förutom nu nämnda statsinstitutioner hafva två *segelsällskap* af Eders Kungl. Maj:t erhållit fastställelse å särskilda flaggor.

Det äldsta af dessa, Svenska segelsällskapet, erhöles den 27 februari 1832 nådigt tillstånd att på sina fartyg föra »skandinaviska örlogsflaggan med en hvit ruta uti gula korset samt uti den hvita rutan bokstafven O förgylld med en furstlig krona ofvanför». Genom generalorder den 18 mars 1878 utbyttes den furstliga kronan mot en kunglig. Sedermera har Kungl. Maj:t genom nådig resolution den 18 juni 1897 medgifvit sällskapet rätt att å sina med mast och därtill hörande segel försedda fartyg samt å sällskapets klubbhus föra den genom nyssnämnda generalorder fastställda flagga.

Göteborgs Kungl. segelsällskap, hvilket under namn af Göteborgs segelsällskap till en början begagnat den tretungade flaggan, erhöles genom nådiga brefvet den 16 september 1897 tillstånd att i svensk flagga, som hissades å dess med mast och därtill hörande segel försedda fartyg, hafva anbragt en hvit ruta uti det gula korset och i den hvita rutan, som icke borde inskjuta på något af flaggans blå fält, bokstafverna s_s^G i gul färg med en Kungl. krona däröfver likaledes i gul färg.

Örlogsgös.
Flaggor för
beskickningar
och konsulat.

Förutom nu nämnda särskilda flaggor, hvilka samtliga icke väsentligen afvika från grundtyperna, infördes genom oftanämnda nådiga bref den 20 juni 1844 en från de öfriga fullkomligt skiljaktig flaggtyp. Denna, som skulle nyttjas såsom örlogsgös och för de förenade rike-

nas beskickningar och konsuler hos främmande makter, bestod endast af det uti den genom samma nådiga bref fastställda örlogsflaggan befintliga unionstecknet.

Till följd af upplösningen af unionen med Norge föranleddes nya stadganden angående rikets flagga. Genom nådiga förordningen angående upphäfvande af hittills gällande bestämmelser om unionstecken i rikets flagga den 27 oktober 1905 har Kungl. Maj:t, efter inhämtande af Riksdagens samtycke, funnit godt förordna, att hittills gällande bestämmelser om anbringande i rikets flagga af unionstecken skola upphöra att gälla, och att i unionstecknets ställe skall i flaggan återinsättas ett blått fält. Till fullständigande af de uti nådiga förordningen gifna bestämmelserna har Kungl. Maj:t genom nådiga kungörelsen angående ny örlogsgös m. m. af samma dag, föreskrifvit *dels* att hvad uti förenämnda nådiga bref den 20 juni 1844 stadgats i fråga om vimpel, örlogsgös och flagga för de förenade rikenas beskickningar och konsuler hos främmande makter äfvensom kungsflagga skall upphöra att gälla, *dels* att hädanefter skall såsom örlogsgös användas en mindre svensk örlogsflagga, *dels ock* att det i nådiga kungörelsen angående förande af flagga å statens fartyg och byggnader den 7 maj 1897 omnämnda tecken för viss förvaltningsgren eller för särskildt statsändamål hädanefter skall vara anbragt i flaggans inre öfre blå fält.

Kungl. förordningen den 27 oktober 1905.

Jag öfvergår nu till en hufvudsaklig redogörelse för de underdåniga förslag och uttalanden, som i anledning af Kungl. Maj:ts ofvanberörda nådiga befallning den 8 december 1905 afgifvits, hvarvid jag till en början får anmäla, att från nämnder, sällskap eller enskilda personer några uttalanden icke inkommit.

Chefen för generalstaben yttrar sålunda:

»Då, efter uttalande af Riksdagen, fråga föreligger om åtgärder för erhållande af en fullständig lag angående den svenska flaggan, torde därmed i första hand åsyftas att fylla hittills förefintlig brist på bestämmelser om flaggans utseende, dess form och färger. Denna brist har, såsom flaggans historia nogsamnt utvisar, gjort dess utseende be-

Uttalande af chefen för generalstaben.

roende af växlingarna hos olika tidsåldrar, hvarvid till grund för skiftningarna ofta legat från främmande länder hämtade smakriktningar eller andra mer eller mindre tillfälliga intryck. Att mot dylika inflytelser trygga fäderneslandets sinnebild må anses välbefogadt.

Såsom ett annat mål att samtidigt eftersträfvat synes mig böra uppställas främjandet af flaggans värdighet. Uppenbarligen äger det nämligen stor uppfostrande betydelse för ett folk, att blicken hålles skärpt för hvad som är dess dyrbaraste gemensamma egendom. Flaggan, det yttre tecknet till samhörighet, bör ena, icke åtskilja. För att hålla flaggan uti den helgd, som motsvarar detta dess höga ändamål, är det tvifvelsutant af vikt, att grundsatsen om enhet äfven i yttre afseende af lagstiftaren behörigen beaktas.

Af de föreliggande flaggförslagen finner jag det af flottans stab uppgjorda obetingadt vara att till formen föredraga. Detta lämpar flaggans höjd och längd efter dess ändamål samt afväger förhållandet mellan dess olika delar på ett sådant sätt, att det hela får ett tilltalande utseende.

Mot konsul Trapps förslag till flagga, hvilket söker sitt stöd i det utseende flaggan skulle hafva ägt vid en särskild tidpunkt, omkring 1660, anser jag kunna anmärkas, att bindande bevisning icke lämnas för åberopad förebilds berättigande, att dukens form i dess helhet alltför mycket närmar sig kvadratens, att de inre blå hörnfälten äro kvadratiska, hvilket icke synes vara förhållandet ens på förebilden, samt att det gula korset är väl smalt i förhållande till måtten på de blå fälten. En flagga af sådan form, som den konsul Trapp föreslagit, lär, när den blåser ut, genom dukens buktningar förtona sig såsom vore den aflång i höjded, hvilket icke torde afsetts.

Det lär knappast vara möjligt att afgöra, hvilka färgnyanser som äga det största historiska berättigande, huru önskvärdt detta än vore. Mot utronandet här af resas hinder lika mycket genom de färgväxlingar, hvilka rådt under olika tider, som genom de förändringar, äldre flaggor eller afbildningar däraf helt naturligt varit underkastade under tidernas lopp i följd af urblekning, nedsolkning o. s. v.

Utan att något samband hvarken i vår tid eller i det förflutna torde låta sig påvisa mellan begreppen flagga och fana — ett spörsmål, till hvilket jag återkommer -- hafva dock, såsom bekant, riksfärgerna kommit till användning äfven uti fanor både i våra dagar och tidigare. Det synes af denna anledning kunna erbjuda ett visst intresse att i sammanhang med öfriga färgprof, hvilka kunna antagas komma under

ompröfning, äfven granska bifogade*) tvänne sidenprof, som år 1897 vunno förord af den s. k. fankommittén och sedermera användts vid nyttillverkning af fanor för armén efter den 1 juni 1899 nådigst fastställd modell. Af dessa prof utvisar det blå den färg, som valdes af konung Karl XI för fanorna till Drottningens lifregemente; det gula utgör ett originalprof på svenskt fansiden från slutet af 1600- eller början af 1700-talet — så vidt dessa färger efter förloppet af så lång tid kunnat utrönas.

Då det, såsom erfarenheten visar, i allmänhet är svårt att undgå växlingar uti färger, gör man nog klokt uti att för flaggan hålla sig till lämpliga *mellanfärger* för att åtminstone inskränka växlingarna så mycket som möjligt. Jag ansluter mig därför till flottans stabs förslag, att den blå färgen skall vara klart mellanblå (kobolt), men anser, i olikhet mot nämnda förslag, att guldgult, snarare än ljust gult, uttrycker den riktiga gula färgnyansen, hvilken äger sin motsvarighet af uti riksvapnet förekommande heraldisk gulfärg.

Af de för närvarande brukade, till formen växlande tre flaggtyperna anses den rakt tvärskurna hafva de äldsta anorna. Ännu tämligen långt in på 1600-talet synes flaggan hafva ägt denna form. Vid denna tid uppkom emellertid bruket att utskära spetsar å flaggan. Deras antal var till en början två. Såsom örlogsflagga användes den tvåtungade flaggan allmänt under drottning Kristinas tid. Först under konung Karl X Gustafs regering kom den tretungade flaggan i bruk; men då den allt sedan dess, således uti tvåhundra femtio år, begagnats såsom örlogsflagga, lära fullgoda skäl förefinnas för dess bibehållande i sådan egenskap.

Hufvudskälet *mot* den tvåtungade flaggans bibehållande synes vara, att densamma på afstånd lätt förväxlas med den tretungade, hvilket särskildt lär vålla olägenheter för tjänstgöring till sjös. Genom att borttaga bruket af tvåtungad flagga ombord å fartyg torde emellertid dessa olägenheter väsentligen undanrödjas.

Såsom *skäl* för den tvåtungade flaggans bibehållande kunna åberopas dess historiska ålder äfvensom den häfd, som grundats genom dess användning först för postala ändamål och sedan å viss statsegendom, enligt bestämmelserna i kungörelsen den 7 maj 1897, § 2. Att nu afskaffa denna flaggtyp synes mig icke utan skäl kunna tolkas såsom ett väl ringa beaktande af dess historiska berättigande med

*) Finnas bland handlingarna i ärendet.

särskild hänsyn till den roll, den spelat under Sveriges första storhetstid.

Användandet af olika slags flaggor kan enligt min mening lämpligen bestämmas sålunda. Såsom hufvudtyp fastställs *riksflaggan*, den tvärt afskurna formen. Denna afses för fritt begagnande af rikets innebyggare och skall dessutom brukas å svenska fartyg, hvilka icke föra örlogsflagga, dels i allmänhet vid vissa tillfällen enligt de närmare föreskrifter, som af Kungl. Maj:t därom utfärdas, dels å *staten tillhöriga* sådana *fartyg* eller båtar (i stället för tvätungad flagga).

Örlogsflaggan föreslås till användning i enlighet med bestämmelserna i kungörelsen den 7 maj 1897, § 1, dock så förändrade, att densamma utan inskränkning varder brukad såsom ett för krigsmakten till lands och sjöss gemensamt kännetecken. Härigenom torde kraftigast framhållas, att uppgiften för bådadera är *en*: fäderneslandets försvar. Att i detta afseende uppdraga någon skillnad mellan armén och flottan är väl knappt befogadt och leder endast till praktiska svårigheter. Inskränkningar i fråga om örlogsflaggans användning å armén tillhörande eller af densamma begagnade etablissement, byggnader, fartyg, båtar m. m. uppfattas dessutom lätt på ett sådant sätt, att därigenom undergrävas den samhörighetskänsla mellan försvarsväsendets bägge hufvuddelar, hvilken i och för sig af den största vikt, också bör på allt sätt hållas vid lif.

Vinna ofvanstående uttalanden beaktande, torde närmare bestämmelser om örlogsflaggans begagnande för krigsmakten, i den mån sådana anses behöfliga, lämpligen kunna inflyta uti tjänstgöringsreglementet för armén, resp. reglementet för flottan.

Beslutar man sig för den tvätungade flaggans bibehållande, bör densamma, i anslutning till förut gjorda förslag, föras å sådana *statens byggnader*, å hvilka örlogsflagga icke får begagnas, hvarjämte den med fullt fog skulle kunna bestämmas för Kungl. Maj:ts beskickningar och konsulat i utlandet, för hvilka senare slag af myndigheter för närvarande saknas flagga, sedan unionstecknet, som varit dem anvisadt genom Kungl. förordningen den 20 juni 1844, i följd af unionens upplösning kommit ur bruk. På grund af den användning, som afses för den tvätungade flaggan, skulle densamma i ett ord kunna benämnas *statsflagga*.

Att i flaggan föra särskilda tecken eller emblem innebär otvifvelaktigt någonting, som går uti motsatt riktning mot sträfvandena att genom lagbestämmelser bringa enhet uti frågan om flaggans utseende och särskildt mot det mål, jag inledningsvis tillätit mig därvid fram-

hålla såsom önskvärdt, nämligen att skärpa uppfattningen om flaggans helgd genom undvikande af förändringar uti densamma.

Det lärer dock å andra sidan kunna sättas i fråga, huruvida tillräckliga skäl föreligga att afskaffa de för vissa statens förvaltningsgrenar hittills begagnade tecken, som föras i flaggor, tillhörande lots-, post-, tull- och telegrafverken äfvensom statens järnvägar. För deras bibehållande kan åberopas häfd; ett af dessa tecken, tullverkets, lär till och med förskrifva sig ända från år 1797. Ungefär motsvarande tecken föras i den tyska handelsflaggan.

Om tvåtungad flagga bibehålles såsom statsflagga för byggnader, så synes visserligen intet behof föreligga att närmare åtskilja byggnader inbördes genom tecken i flaggan. Användningen af tecken skulle då kunna inskränkas till lots- och tullverkens äfvensom postförande fartyg.

Jag tvekar icke att uttala mig bestämdt mot införandet i flaggan af nya tecken och vill därför ej heller förorda förslaget att i riksflaggan insätta en kunglig krona för att utmärka sådana staten tillhöriga byggnader och fartyg, å hvilka örlogsflagga eller annan särskild flagga icke skall begagnas, äfvensom Kungl. Maj:ts beskickningar och konsulat. Behovet af sist angifna flaggvariant bortfaller emellertid, om man i enlighet med mitt förslag bibehåller den tvåtungade flaggan såsom statsflagga.

Ännu tydligare framträder det enligt mitt förmenande, att en lag om flaggan icke låter sig förena med bibehållandet af stadganden, som öppna möjlighet för dess förändring på initiativ af enskilda. Jag anser därför, att flagglagen icke bör medgifva att enskilda i flaggan föra bokstäfver, emblem eller andra tecken.

Den, efter unionstecknets borttagande ur flaggan, naturligaste och tillika lämpligaste platsen för anbringande därstädes af de hittills för särskilda statsändamål begagnade tecknen, om dessa prövas böra bibehållas, finner jag vara uti det öfre blå fältet invid stängen. Af hvad i det föregående blifvit anfördt torde framgå, att dessa tecken, därest mitt förslag i afseende å användningen af olika flaggtyper vinner gillande, skulle å byggnader, om de där bibehållas, anbringas uti statsflaggan, men å fartyg uti riksflaggan.

Närmare bestämmelser om förande i flaggan af de ifrågavarande tecknen, liksom ock om kunglig flagga samt om befäls- m. fl. tecken för flottan torde framdeles såsom hittills böra utfärdas af Konungen.

Slutligen anser jag mig böra gifva uttryck för min uppfattning därom, att en blifvande lag om den svenska flaggan och de öfriga

bestämmelser, hvilka kunna komma att härom utfärdas, icke beröra frågan om regementsfanornas utseende, äfven om riksfärgerna också uti dem komma till användning, och icke heller vare sig den kungliga eller annan kommandoflagga, afsedd att beteckna högre befälhafvares uppehållsort i fält eller under fälttjänstöfningar (fälttjänstreglementet, mom. 577). Bådadera torde fortfarande böra bestämmas i kommandoväg.

Såsom en sammanfattning af hvad här nu blifvit anfördt torde till sist få föreslås:

att svenska flaggans form fastställes i öfverensstämmelse med det af flottans stab afgifna förslaget, men uti tre typer: riksflaggan (tvärskuren), örlogsflaggan (tretungad) och statsflaggan (tvätungad);

att för densamma bestämmas färgerna: klart mellanblått (kobolt) för hörnfälten och guldgul för korset;

att de olika flaggtyperna användas i enlighet med uti det föregående gjorda uttalanden;

att förändret i flaggan af hittills brukade tecken för statsändamål inskränkes till lots- och tullverkens äfvensom postförande fartyg;

att införandet i flaggan af nya tecken undvikas; samt

att medgifvandet för enskilda att i flaggan föra bokstäfver, emblem eller andra tecken upphäfves.»

Arméfördelningscheferna yttra:

Chefen för 1:a arméfördelningen:

Arméfördel-
ningschefen i
1:a arméför-
delnings-
distriktet.

»I fråga om den svenska flaggans form, förhållandet mellan flaggans olika delar samt dennas färger får jag i underdånighet förorda det i flottans stab uppgjorda med »A. Flottans stabs förslag» betecknade förslaget. Det till årets andra urtima riksdag af konsuln Trapp ingifna förslaget — det med »B. Konsul O. Trapps förslag» betecknade — synes mig nämligen jämförelsevis mindre tilltalande såväl med hänsyn till den föreslagna flaggans form som proportionen mellan flaggans olika fält. Flaggans färger böra återföras till de ljusare, hvilka varit brukliga under äldre tider, nämligen en mellanblå färg (kobolt) för hörnfälten och en ljus guldgul färg för korset.

Den tvätungade flaggan bör afskaffas, emedan den är obehöfelig och försvårar särskiljandet mellan nationalflaggan och örlogsflaggan. Endast två flaggtyper böra därför fastställas nämligen *nationalflaggan* och *örlogsflaggan*.

Vidkommande användandet af olika slag af flaggor bör *nationalflaggan* fritt få användas af hvarje svensk undersåte, samt *örlogsflaggan* föras å kungl. slott och å byggnad, där medlem af konungahuset bor eller vistas,
å rikets fästningar,
å armén tillhörande kasernbyggnader och lägerplatser äfvensom å byggnad upplåten till ämbetslokal för landt- och sjöförvarsdepartementen, samt
å sjöförsvaret tillhörande fartyg, båtar och byggnader enligt bestämmelserna i flottans reglemente.

Beträffande *hurvida och i hvad utsträckning förande i flaggan af särskilda emblem eller tecken må, hvad vederbörande verk beträffar, vara nödigt eller lämpligt*, bör detta endast ifrågakomma i, så vidt möjligt, ringa utsträckning i *nationalflaggan* och enligt af Eders Kungl. Maj:t utfärdade närmare bestämmelser.

Slutligen synes *öfverträdelser* af ofvan anförda bestämmelser böra straffas med böter.»

Chefen för 2:a arméfördelningschefen:

»Beträffande flaggans *form* ansluter jag mig till det i flottans stab uppgjorda förslaget och beträffande dess *färg* till de i ofvan anförda protokoll omnämnda ljusare färgerna d. v. s. en mellanblå färg (kobolt) för hörnfälten samt en ljusare guldgul färg för korset.

Arméfördelningschefen i 2:a arméfördelningsdistriktet.

Principiellt synes mig riktigast, att endast ett *slag* af rikets flagga förefinnes. Af traditionella hänsyn torde dock den tretungade s. k. örlogsflaggan otvifvelaktigt därjämte böra bibehållas. Visserligen kunde, utan frångående af enhetsprincipen, den tretungade flaggan fastställas såsom riksflagga, men då den af ålder förts hufvudsakligen endast af krigsmakten, under det den tvärskurna med vissa undantag under senare tider, som medgifvit begagnande af en tvåtungad flagga, utgjort riksflaggan, anser jag likväl tvenne slag af flaggor böra bibehållas nämligen:

den tvärskurna såsom riks-(national-)flagga och
den tretungade såsom krigs-(örlogs-)flagga.

Såsom ofvan anförts, och såsom äfven den gamla benämningen örlogsflagga angifver, synes mig den tretungade flaggan böra uteslutande betraktas såsom krigsflagga och i öfverensstämmelse därmed föras af:

Hans Maj:t Konungen såsom högste krigsherre samt i öfrigt för

krigsmakten (landt- och sjöförsvaret) i anspråk tagna fartyg, fästningsverk, etablissement och byggnader enligt af Konungen gifna närmare bestämmelser i sådan riktning, att ej ett obegränsadt antal dylika flaggor må kunna hissas å en och samma byggnad eller inom ett och samma etablissement o. s. v.;

af alla öfriga statens verk och inrättningar m. m. skulle då den tvärskurna riksflaggan föras.

Lika ändamålsenlig som jag håller före en inskränkning af antalet slag af flaggor vara, minst lika beaktansvärdt anser jag det vara att utom beträffande riksvapnets bibehållande i flagga, som föres af Hans Maj:t Konungen, låta alla *emblem och tecken* utgå ur såväl riks- som örlogsflaggan. Skulle vissa befälstecken inom flottan äfvensom särskilda tecken för vissa fartyg samt statens förvaltningsmyndigheter, verk och inrättningar finnas vara nödvändiga, synas mig sådana ej böra insättas i själfva flaggan utan i stället framställas genom eller i särskilda standertar, gösar, vimplar och dylikt.»

Chefen för 3:dje arméfördelningen:

Arméfördel-
ningschefen
i 3:dje armé-
fördelnings-
distriktet.

»Uti flottans stabs förslag benämnas de båda föreslagna flaggtyperna »örlogsflagga» och »rikets (national) flagga». Här af skulle man kunna draga den slutsatsen, att örlogsflaggan icke samtidigt vore rikets flagga. Riktigare är väl, att kalla den tretungade »Sveriges örlogs- (eller krigs-) flagga» och den tvärskurna »Sveriges allmänna flagga». Då skulle äfven örlogsflaggans betydelse och användning bättre framgå af själfva namnet och, hvad användningen beträffar, knappast tvekan förefinnas. »Örlog» betyder ursprungligen ofrid, krig, icke enbart sjökrig, hvartill dess användning i vissa sammansättningar sedermera närmat begreppet. Därför bör, enligt min åsikt, örlogsflaggan — då nu en sådan särskild flagga har tradition inom landet — användas å rikets fästningar samt å byggnader och fartyg, tillhörande krigsmakten till lands och sjöss. Såsom högste befälhafvare för samma krigsmakt låter Konungens örlogsflaggan blåsa på sina slott, hvarjämte de platser, där Konungen befallningar i kommandoväg utgifvas eller förberedas, nämligen arméns och flottans kommandoexpeditoner samt generalstaben och flottans stab böra utmärkas med örlogsflagga. Därjämte kan ifrågasättas, huruvida icke, i enlighet med här uttalade mening, öfriga rent militära expeditioner, hvilka tilläfventyrs föra flagg å de byggnader, där de äro inrymda, likaledes böra använda örlogsflagg. Däremot synes mig icke byggnader, som innesluta rent administrativa verk, äfven om de tillhöra landt- eller sjöför-

svaret, såsom t. ex. armé- och marinförvaltningen, böra i denna deras egenskap vara försedda med krigsflaggan. Ännu mindre bör den tre-tungade flaggan vara anbefalld eller tillåten att föras vare sig å statens, icke krigsmakten tillhörande verk, inrättningar och fartyg eller å enskilda personers byggnader och fartyg, af hvilket slag de vara må.

Beträffande den tvärskurna flaggan, Sveriges allmänna flagga, torde den böra anbringas å såväl statens öfriga byggnader och fartyg som å enskildas fartyg, hvarjämte den bör vara tillåten å enskildas byggnader. Att utmärka statens och enskildes egendom medelst särskilda flaggtyper, synes mig icke påkalladt eller önskvärdt, och torde svårigen några verkligen vägande skäl kunna anföras härför.

Flaggans form och färger böra vara i lag fastställda. Dimensionerna böra vara bestämda i relativa mått med hänsyn till såväl längd och bredd som spetsarnes å örlogsflaggan längd samt det gula korsets storlek. Härvid ansluter jag mig i så väl det ena som andra hänseendet till flottans stabs förslag med en mellanblå färg (kobolt) för hörnfälten och en ljusare guldgul färg för korset. Med afseende på måtten, tillåter jag mig dock fästa uppmärksamheten på chefens för kungl. Göta trängkår omsorgsfullt utarbetade och motiverade förslag.^{*)} Det af konsul O. Trapp afgifna förslaget synes mig afgjort mindre tilltalande. Det är möjligt, att detta förslag mera närmar sig gamla tiders flaggtyp, men i våra dagar har man vant sig vid den på längden något utsträckta flaggan med det relativt bredare korset, hvadan denna typ bör bibehållas.

Svenska flaggan bör vara »ren» och utan hvarje märke eller tillsats. Inga särskilda emblem i flaggan böra anbefallas eller uti enskildes flaggor tillåtas. Erfordras särskilda igenkänningstecken för t. ex. lotsverket eller posten, må sådana anbringas jämte flaggan, men icke i densamma. Ett undantag härifrån gör Konungens flagga, som för riksvapnet.

Det skulle kunna erinras, att ofvanstående jämväl borde tillämpas på regementenas fanor och standar, men detta torde af flere skäl vara mindre lämligt, hvadan frågan härom icke bör förekomma i detta sammanhang.»

Chefen för 4:de arméfördelningen:

»Flaggans form och förhållandet mellan dess olika delar torde böra bestämmas dels med hänsyn till att vid tillverkningen så enkla mått som möjligt behöfva följas, dels med hänsyn till att utseendet blir tilltalande för ögat. I det förra afseendet torde de båda remitterade för-

Arméfördelningsschefen i 4:de arméfördelningsdistriktet.

*) Fogadt till Arméfördelningschefens yttrande. Finnes i handlingarne.

slagen kunna sägas vara jämgoda. I det senare afseendet måste bedömandet vid jämförelse dem emellan varda beroende af individuell smak; och synes mig flottans stabs förslag vara att föredraga framför konsul Trapps förslag. Dock förefaller mig den af flottans stab föreslagna riks-(national-)flaggan något för lång i förhållande till dess höjd. Enligt min uppfattning skulle denna flaggas utseende vinna på en sådan förändring, att $h:l = 5:7\frac{1}{2}$, eller med andra ord att, med bibehållande i öfrigt af de å ritningen angifna måtten, de yttre blå fältens längd angifves till 4 i stället för $4\frac{1}{2}$.

Beträffande färgerna, har jag intet att erinra mot de å ritningarna förekommande.

Beträffande användandet af olika slag af flaggor får enligt nu gällande genom nådiga kungörelsen den 7 maj 1897 gifna bestämmelsen den så kallade *örlogsflaggan* eller den tretungade flaggan föras, förutom å flottans fartyg, båtar och byggnader samt i de fall reglementet för flottan bestämmer:

å kungl. slott och å byggnad, där medlem af konungahuset bor eller vistas eller där ståthållare är anställd;

å riksdagshuset eller annan byggnad, där riksdagen är församlad;

å rikets fästningar; samt

å armén tillhörande båtar samt af densamma begagnade kasärnbyggnader och lägerplatser.

I det remitterade utdraget ur statsrådsprotokollet framhålles, att det bör tagas i öfvervägande, huruvida berörda flagga bör för framtiden komma till användning i enahanda omfattning, som genom förberörda nådiga kungörelse föreskrifvits.

Anses, i betraktande af att uttrycket »örlig» ursprungligen betecknat krig i allmänhet, benämningen »örlogsflagga» liktydig med »krigsflagga», torde det ligga i sakens natur, att sådan flagga bör användas å alla *krigsmakten* tillhörande fartyg, båtar, fästningar och byggnader samt af krigsmakten begagnade etablissement. Att därvid skilja på armén och flottan synes mig icke blott ologiskt utan oopraktiskt, då häraf blefve en följd, att inom en sjöfästning eller en garnisonsort, där afdelningar från såväl armén som flottan äro förlagda, båtar och måhända nära intill hvarandra belägna byggnader, använda för krigsmaktens räkning, skulle betecknas med olika flaggor, hvilket ingalunda vore ägnadt att befordra den samhörighetskänsla mellan de båda försvarsgrenarna, som det är af största vikt att bevara och för hvilken den gemensamma flaggan är en betydelsefull symbol.

Utgående från ofvan nämnda uppfattning, att »örlogsflagga» är liktydig med »krigsflagga», synes det mig ock naturligt, att Hans Maj:t Konungen såsom högste befälhafvare för rikets krigsmakt bör å det slott eller den byggnad, där Hans Maj:t Konungen bor eller vistas, föra sådan flagga med kungl. emblem i korsets midt, samt att för kungl. prins, som i egenskap af regent inträder i Hans Maj:t Konungens makt och myndighet, detsamma bör gälla. Det skulle i sådant fall återstå slott och byggnad, där öfriga medlemmar af den kungl. familjen bo eller vistas eller där ståthållare är anställd, samt riksdags-huset eller annan byggnad, där riksdagen är församlad. Följdriktig-heten torde då fordra, att å dessa slott och byggnader användes riks-(national-)flaggan, möjligen med kungl. emblem i korsets midt för medlemmar af den kungl. familjen.

Anses däremot »örlogsflagga» icke vara liktydig med »krigsflagga», så synes mig intet skäl föreligga att vidtaga ändring i nu gällande bestämmelser för förstnämnda flaggas förande.

Behöfligheten eller lämpligheten af särskilda emblem eller tecken i flaggan för vissa statens verk sammanhänger med frågan om den tvåtungade flaggans användande, enär själfva denna flagga synes mig utgöra ett slags emblem. Att särskilda tecken för vissa statens verk äro lämpliga, om än ej oomtvistligt nödvändiga, synes mig påtagligt, och kan jag därför ej heller finna något giltigt skäl till ändring af det nuvarande förhållandet, enligt hvilket sådana tecken föras i det inre öfre fältet. Beträffande åter den tvåtungade flaggan torde dess behöflighet vara mera tvifvelaktig. Sättas emblem i riks-(national-)flaggans inre öfre fält, vill det synas, att den tvåtungade flaggan saklöst kunde bortfalla.

Men möjligen skulle det då erfordras, att särskilda emblem eller tecken nyskapades: för kungl. slott, där ståthållare är anställd; för riksdagshuset eller annan byggnad, där riksdagen är församlad; samt för andra statens byggnader, såsom länsresidens och landtstatshus m. fl. hvilka icke tillhöra sådana statens verk, som redan äga emblem. Det synes mig att ett gemensamt sådant för alla dessa kategorier vore tillfyllest, till exempel en kungl. krona i det inre öfre fältet.»

Chefen för 5:te arméfördelningen.

»Hvad beträffar flaggornas form samt förhållandet mellan deras olika delar, synes mig konsul Trapps förslag icke tillfredsställande.

Det förslag, som framställts af chefens för flottans stab, förefaller mig, hvad de rent yttre proportionerna beträffar, synnerligen tilltalande,

Arméfördel-
ningschefens i
5:te arméför-
delnings-
distriktet.

hvaremot jag icke kan instämma i detsamma vidkommande de olika delarnas dimensionsförhållanden inbördes. Det gula korset synes mig nämligen för smalt, hvarigenom den blåa färgen blifver allt för dominerande.

För mig står det därför klart, att de förhållanden mellan flaggans olika delar, hvilka framgå af närslutna »förslagsskiss till rikets flaggor»,^{*)} gifva en lämpligare fördelning af flaggans färger.

Genom den däri föreslagna, proportionsvis större bredden på det gula korset, blifver det äfven möjligt att därjämte komma ifrån användningen af ett hvitt fält för emblemens placering (se fig. 1 och jämför chefens för flottans stabs förslag), hvilket förefaller mig vara en stor fördel, då det hvita fältet i hög grad är ägnadt att förtaga det helhetsintryck man, synes det mig, i första hand bör fordra af en flagga.

Angående de olika färgtonerna, förefaller den koboltblåa ej så liflig, som önskligt vore. Mitt öga tilltalas mera af en ultramarinblå ton.

Å bilagda förslagsskiss äro för jämförelse af dessa färgtoner fig. 1, 2, 3 och 4 utförda i ultramarin samt fig. 8 i koboltblått.

Då därtill af gult en mångfald olika färgtoner förekomma, anser jag det äfven nödvändigt, att viss sådan bestämmes, och synes härvid gummigutta böra vara att föredraga.

Vidkommande användandet af olika slags flaggtyper, anser jag, att den tvåtungade bör bortfalla, hvadan rikets flaggor skulle komma att bestå af örlogsflaggan och nationalflaggan, då den kungl. flaggan äfvensom den eller de hvilken afses för statsegendom m. m., kunna anses vara varianter af nämnda typer.

Hvad slutligen beträffar, huruvida förändret i flaggan af särskilda emblem eller tecken må vara nödigt eller lämpligt samt dessa teckens beskaffenhet och plats i flaggan, tillåter jag mig vidare i underdånighet anföra följande.

Rörande emblemens eller tecknens nödvändighet eller lämplighet, torde det i första hand icke råda något tvifvel om, att statsegendom samt statens verk och inrättningar böra kunna genom den flagga de föra skiljas från enskildas.

Behovvet af särskilda tecken i *flaggan*, hvilken ju i regeln endast är hissad å särskilda flaggdagar, förefaller mig däremot icke så trängande. De inrättningar, nämligen posten, tullen och lotsverket m. m., hvilka synas mig mest af alla i behof af en särskild *beteckning*, kunde lämpligen under flaggan bära en vit duk, i hvars midt ett blått betecknande emblem vore insydt (se beteckningsflaggorna fig. 5, 6 och 7)

*) Handlingarna bifogad.

på samma sätt som sjukhus bära geneverkorset. Dessa beteckningsflaggor kunde i så fall vara hissade äfven andra dagar än flaggdagar, hvarigenom de kommo att erhålla en verkligt praktisk betydelse.

Härigenom skulle det endast krävas ett enda emblem för att i nationalflaggan ange, att densamma vore hissad öfver statsegendom eller statsinrättning, och synes mig detta emblem lämpligast bära bestå af riksvapnets tre heraldiska kronor, förgyllda och placerade i det gula korset så, som fig. 2 anger.

I hvarje fall finner jag chefens för flottan förslag att placera emblemen i vänstra öfre fältet mindre tilltalande, utan synes mig att, där-est mitt förslag om särskilda beteckningsflaggor icke skulle vinna gillande, utan särskilda emblem i *flaggan* skulle anses vara af nöden, dessa emblem i så fall bära placeras så, som i fig. 8 angifvits för en eventuell postflagga.

Beträffande befogenheten att hissa de här föreslagna olika flaggorna anser jag

att *örlogsflaggan* bör föras å rikets fästningar, å byggnad upplåten till ämbetslokal för landt- och sjöförvarsdepartementen, generalstaben, flottans stab samt armé- och marinförvaltningarna, å arméns och flottans undervisningsanstalter, kasernbyggnader och lägerplatser samt å sjöförsvarets fartyg och båtar, hvarjämte densamma dessutom må föras å kungl. slott och å byggnad, där medlem af konungahuset bor eller vistas, eller där ståthållare är anställd; samt

att *nationalflagga med tre kronor* i det gula korset, fig. 2, skall användas i alla andra fall, där det kräfvades att med flagga beteckna svenska statens institutioner, byggnader eller fartyg.»

Chefens för 6:te arméfördelningen:

»Svenska flaggan är en sinnebild af svenska nationen i dess helhet. Den är enhetens och sammanslutningens symbol. Några afarter af densamma, vare sig med tungor för att beteckna en del af den svenska krigsmakten eller med olika märken för att känneteckna särskilda statsändamål såsom post, tull, telegraf m. m., torde icke bära finnas, ty då öfvergå sådana flaggor att beteckna en del, i stället för det hela.

Behöfva dessa statsändamål särskildt utmärkas, torde det bära ske genom andra medel än genom ett förändradt utseende af den svenska flaggan. Svenska flaggan bör vara hela folkets egendom. Den bör därför vara en enhetsflagga och tjäna ett enda ändamål, ej förses med märken för skilda, underordnade syften. Bestämmelserna rörande flaggan bära också vara enkla, så att de kunna af hvarje svensk under-

Arméfördelningsschefens i 6:te arméfördelningsdistriktet.

såte, han må vara så okunnig som helst, lätt uppfattas. Den enkla, rena, raka flaggan lär sig alla lättast att känna igen och förstå, att den är ett nationellt tecken, som manar till samhörighet, just en sådan sammanhållande och enande symbol, som vi nu, mera än någonsin, hafva behof af.

Det synes mig därför som om enhetsflaggan — utan alla afarter — skulle vara den bärande tanken, när det gäller att stifta en ny flagglag.

Å de tvänne planscher, som bifogats statsrådsprotokollet, upprättade af flottans stab och af konsul Trapp, äro benämningarna på de föreslagna två olika slagen af flaggor betecknande nog. Genom flottans stabs förslag ställes örlogsflaggan utanför »rikets (nationens) flagga» och genom konsul Trapps förslag skulle blott flaggor för marinen och handeln komma att finnas, men ej för rikets öfriga statsändamål och innebyggare, som ej idka handel. Ytterligare ett skäl för att införa en enda flagga, nämligen den *svenska flaggan*.

För krigsmakten torde fortfarande, såsom hittills för armén, böra finnas äretecken, som påminna krigsfolket om fädrens bedrifter och egga till mandom och tapperhet. Dessa äretecken kunna och böra visserligen bära de svenska färgerna, men böra icke anses såsom några särskilda slag af den svenska flaggan. När alltså flottans utmärkelse- eller äretecken skola bestämmas, kan det ifrågasättas, huruvida deras utseende borde blifva föremål för lagstiftning af Konung och Riksdag gemensamt. Konungen ensam afgör ju huru arméns fanor och standar skola vara beskaffade och i konsekvens härmed synes det ock som om Konungen allena borde äga bestämmelserätt äfven öfver flottans äretecken. Konungen bestämmer äfven kommandoflaggornas utseende för armén (se Tjänstgöringsreglemente för Armén IV delen) och torde därför också kunna bestämma angående befälstecknen för flottan, oberoende af lagen om den svenska flaggan.

På grund häraf får jag i underdånighet förorda:

att endast en flagga, lika för hela riket, till färg och dimensioner lika med den, som angifves af flottans stab för »rikets (nationens) flagga», utan emblem eller tecken, må i den nya lagen blifva föremål för stadganden och benämnas *den svenska flaggan*.»

Militärbefälhafvaren å Gottland anför:

Militärbefäl-
hafvaren på
Gottland.

»Genom nådig remiss anmodad att inkomma med yttrande rörande ett, i statsrådsprotokollet öfver civilärenden den 8 december 1905 in-

taget ärende angående rikets flagga, får jag i underdånighet anmäla, att jag, sedan jag varit i tillfälle att taga kännedom om de inom kungl. flottans stab utarbetade förslag till kungörelse angående rikets flagga, angående kungl. flagga och kungl. vimpel samt särskilda flaggor för ämbetsverk och segelsällskap m. fl., äfvensom till bestämmelser angående befäls- m. fl. tecken, däremot ej har något annat att erinra, än att det synes mig lämpligare om alla s. k. tecken sattes midt i flaggan.»

Chefens för fortifikationen utlåtande är af denna lydelse:

»Sedan statsrådet och chefen för civildepartementet genom ämbetskrifvelse af den 8 sistlidna december delgifvit mig Eders Kungl. Maj:ts nådiga beslut rörande infordrande af vissa verks och myndigheters underdåniga utlåtande, angående hvilka allmänna bestämmelser böra meddelas, dels om den svenska flaggans form, förhållandet mellan flaggans olika delar samt dennas färger, dels ock huruvida och i hvad utsträckning förande i flaggan af särskilda emblem eller tecken må, hvad vederbörande verk beträffar, vara nödigt eller lämpligt samt dessa teckens beskaffenhet och plats i flaggan, får jag härmed i underdånighet anmäla, att jag förordar de af flottans stab afgifna förslagen till örlogsflagga och rikets (national-) flagga samt anser, att de under äldre tider brukade ljusare färgerna, nämligen mellanblå färg (kobolt) för hörnfälten och en ljusare, guldgul färg för korset böra komma till användning.

Chefen för
fortifikation-
nen.

Vidkommande användandet af den nya örlogsflaggan synas mig bestämmelserna i § 1 af nådiga kungörelsen den 7 maj 1897, angående förande af flagga å statens fartyg och byggnader, den ändringen böra vidtagas, att, efter orden »å rikets fästningar», slutet af nämnda § gifves följande lydelse:

»å landtförsvaret tillhörande eller af armén begagnade byggnader, å lägerplatser, samt
å armén tillhörande fartyg och båtar».

Å andra än i § 1 angifna statens fartyg eller byggnader bör hissas nationalflagga.

Några andra bestämmelser rörande särskilda emblems eller teckens förande i flaggan anser jag icke för fortifikationens del vara erforderliga.»

Generalfält-
tygmästaren.

Generalfälttygmästaren och inspektören för artilleriet anför följande:

Angående flaggans form och förhållandet emellan
dess olika delar.

Af de nu brukade formerna af vår flagga, tretungad, tvåtungad och tvärskuren, synes mig den tvåtungade utan olägenhet kunna utgå, och där den nu brukas — å en del statens fartyg och byggnader — ersättas med den tvärskurna, försedd med ett lämpligt emblem, eller i vissa fall med den tretungade (se nedan).

Af de tvenne förslag, A flottans stabs och B konsul Trapps, som bifogats ifrågakvarande protokollsutdrag, synes mig det förstnämnda och särskildt »nationalflaggan» tillfredsställande ur skönhetssynpunkt i fråga om såväl yttre form som förhållandet emellan de blå och gula fälten och ur denna synpunkt, som då det gäller en flagga, bör tillmätas stor betydelse, obetingadt att föredraga framför det senare.

Angående flaggans färg.

Flaggduk med ljusare blå färger säges i det ifrågakvarande protokollsutdraget numera kunna tillverkas hållbar och föreslås därför, att en dylik färg må fastställas. Vid förfrågan hos åtskilliga flaggfabrikanter och försäljare har emellertid uppgifvits, att flaggduk af *ylle* i ljusblå färger väl vore hållbar, men att detta ej vore fallet om *bomullsduk* användes. Den blå färgen öfverginge då snart till gråaktig.

Då många privatpersoner sannolikt komma att af kostnadsskäl anskaffa bomullsflaggor (dessa betinga endast något mer än halfva priset i jämförelse med *ylle*flaggor), torde den färg, som skall fastställas böra bestämmas med hänsyn därtill, att den kan erhållas hållbar äfven för bomullsflaggor.

Angående användandet af olika slags flaggor.

Enligt Eders Kungl. Maj:ts nådiga kungörelse den 7 maj 1897, § 1, må örlogsflaggan, förutom å flottans fartyg, båtar och byggnader samt i de fall reglementet för flottan bestämmer föras

å kungl. slott och å byggnad, där medlem af konungahuset bor eller vistas eller där ståthållare är anställd;

å riksdagshuset eller å annan byggnad, där Riksdagen är församlad;

å rikets fästningar;

å armén tillhöriga båtar samt af densamma begagnade kasärnbyggnader och lägerplatser.

Angående de första af dessa bestämmelser torde ej finnas något att erinra, men den sista, som handlar om örlogsflaggas förande å arméns båtar m. m. synes mig böra erhålla följande lydelse:

»å armén tillhöriga eller af densamma använda fartyg och båtar, om de stå under militärt befäl, å byggnader som användas af landt- och sjöförvarsdepartementen, armé- och marinförvaltningarna samt landtförsvaret i allmänhet eller tillhöra detta, samt å arméns lägerplatser och skjutplatser».

Dels kunna nämligen ej endast »båtar» utan äfven »fartyg» tillhöra armén eller af densamma blifva använda, dels kan det inträffa, att armén tillhörande båtar och fartyg blifva utlånade åt civila personer för utförande af arbeten i försvarets tjänst, då de ej lämpligen böra föra örlogsflagga, dels är »kasärner» ett allt för trångt begrepp, då detta ej innefattar t. ex. sjukhus, tygstationer, krutförråd eller andra förråder och anstalter, å hvilka såsom tillhörande landtförsvaret ej annan än örlogsflagga bör föras, dels bör slutligen »skjutplatser» angifvas, då det är möjligt att sådana äro att hänföra hvarken till »kasärn», ej heller till »lägerplats».

Angående förande af emblem i flagga.

Kungl. flagga synes mig lämpligen såsom nu är fallet böra utmärkas genom särskildt emblem.

Å annan statsegendom än hvad nyss ofvan blifvit sagdt, vid rikets beskickningar och konsulat i främmande länder föres lämpligen rikets nationalflagga med passande af Kungl. Maj:t fastställt gemenamt emblem t. ex. kungl. krona i det öfre blå fältet.

Det torde vidare vara lämpligt att genom flagga med särskildt emblem utmärka, att byggnad eller fartyg är afsedd eller användes för visst statsändamål t. ex. för post-, tull-, telegraf- och lotsverket samt statens järnvägar.

Enskildt segelsällskap synes mig möjligen böra tillerkännas rätt att i flagga föra bokstäfver eller emblem, som af Kungl. Maj:t godkännes.

Utöfver hvad ofvan blifvit sagt, torde ej någon böra äga rätt att i flagga insätta bokstäfver eller emblem, då flaggans helgd härigenom lätt äfventyras och misstag om de fastställda kunde tänkas uppkomma, hvarigenom värdet af dessa förringas.

Öfverträdelse häremot äfvensom oberättigadt förande af örlogsflagga bör straffas med böter.»

Inspektören
för
kavalleriet.

Inspektören för kavalleriet, H. K. H. hertigen af Västergötland, anför, med bifogande af prof å flaggduk, följande:

»1. Flaggtyper.

Af rikets flagga anser jag, att endast *tvenne typer* böra finnas, nämligen grundtypen, den jämnskurna *nationalflaggan*, och den af ålder tre-tungade *örlogsflaggan*.

Den hittills i vissa fall använda tvåtungade flaggans fortsatta bibehållande får jag i underdånighet på det bestämdaste afstyrka, enär jag anser densamma icke blott ur skönhetssynpunkt otillfredsställande, utan äfven ägnad att vålla osäkerhet vid skiljandet från örlogsflaggan.

2. Flaggans form och färg.

Beträffande formen samt förhållandet mellan flaggornas olika delar ansluter jag mig obetingadt till det i remisshandlingen såsom »A Flottans stabs förslag» betecknade.

Bestämmande för mig härvidlag är icke enbart, att detsamma synes mig mera tilltalande för ögat, utan äfven rent praktiska skäl. Flaggan enligt »B. Konsul O. Trapps förslag» synes mig lätt, särdeles efter en tids begagnande under hård påkänning af vinden, och äfven annorledes, kunna komma att te sig rektangulär med långsidan *mot* stängen.

I fråga om *färgen* anser jag, att densamma bör lagfästas icke endast genom angifvande af densamma till mellanblå och ljus gul, utan äfven och framför allt genom fastställande af *modellfärgen* å flaggduk. Dylik af fastställd färg bör till efterrättelse finnas tillgänglig å lämpliga platser i landet, exempelvis hos Konungens befallningshafvande. I syfte att angifva min uppfattning i färgfrågan tillåter jag mig i underdånighet bifoga prof å flaggduk i de färger, hvilka jag finner mest tilltalande. Endast genom att på dylikt så att säga påtagligt sätt bestämma färgerna torde vara möjligt att undgå en mängd mer eller mindre tilltalande variationer i flaggan.

3. Emblem och tecken i flaggan.

Statens med flera ändamål synes mig liksom hittills påfordra bestämmandet af vissa *emblem* och *tecken* i flaggan.

Emblemens *plats* har hittills varit antingen i korsets midt eller i ett af flaggans inre hörn, hvilket numera efter unionsmärkets försvinnande gifvetvis varder det öfre. Emellertid anser jag mig på goda grunder kunna i underdånighet föreslå, att emblemen genomgående böra placeras på samma sätt, som hittills skett å kungl. flagg och å vissa segelsällskaps flagg det vill säga *på hvit eller möjligen gul duk i korsets midt*. Härigenom vinnes icke blott enhet i fråga om platsen, utan äfven den fördel, att emblemen framträda med större tydlighet, än hvad fallet torde vara vid anbringande direkt å den blå duken. Skulle detta förslag icke kunna vinna bifall, så får jag i underdånighet ansluta mig till den åsikt, att samtliga emblem, med undantag af riksvapnet, anbringas i det öfre blå fältet, som är närmast stängen.

Hvad angår vissa *tecken* i örlogsflaggan, så torde dessa böra föras å plats och sätt, som i kommandoväg för flottan bestämmes.

Angående *emblemens utseende och förande* i de olika flaggorna, så anser jag, att i *örlogsflaggan* bör endast få förekomma riksvapnet, bildande i denna flagga Kungl. Flagg. Hittillsvarande emblem i örlogsflagg förda af vissa segelsällskap böra öfverflyttas till nationalflaggan.

I *nationalflaggan* får jag i underdånighet föreslå, att följande emblem måtte till förande stadgas:

riksvapnet för riksdagen, de för lots-, tull-, post- och telegrafverken samt statens järnvägar brukliga *tecken* för dessa myndigheter jämte tecken för vissa segelsällskap; samt

kungl. krona för alla öfriga statens myndigheter med flera, för hvilka icke örlogsflagg är medgifven.

I detta sammanhang tillåter jag mig i underdånighet såsom synnerligen önskvärdt framhålla, att, i likhet med hvad förhållandet är med flertalet utländska flaggor, ifrågavarande emblem måtte göras något större och kraftigare i sin teckning, än hvad hittills varit brukligt, så att med emblem försedd flagga måtte, såsom till exempel den tyska »Reichdienstflagge», erhålla den särskilda karaktär af statsflagga, som därmed åsyftas. Detta önskemål torde äfven lättare uppnås, därest emblemet finge sin af mig förordade plats å duken i korsets midt.

4. Användandet af flagga.

Härutinnan får jag, oafsedt bestämmelser för nationalflagga utan emblem, i underdånighet föreslå:

att kungl. flagg och vimpel föras enligt bestämmelser utfärdade i kommandoväg;

att nationalflagga med riksvapen föres å byggnad afsedd för Riksdagen;

att örlogsflagga föres:

å sjöförsvaret tillhörande fartyg, båtar och byggnader enligt särskilda bestämmelser;

å kungl. slott och å byggnad, där medlem af konungahuset bor eller vistas;

å rikets fästningar;

å byggnader, inrymmande ämbetslokaler för landt- och sjöförvarsdepartementena, generalstaben, flottans stab, armé- och marinförvaltningarna; samt

å armén tillhörande kaserner eller å byggnader inrymmande staber, trupper och skolor;

att nationalflagga med särskildt tecken föres å byggnader eller fartyg, tillhörande:

lotsverket,

tullverket,

postverket,

telegrafverket och

statens järnvägar samt

vissa segelsällskap;

att nationalflagga med kungl. krona föres:

å kungl. slott, där ståthållare är anställd;

å staten tillhöriga byggnader och fartyg, å hvilka örlogsflagga icke skall användas; samt

af Kungl. Maj:ts beskickningar (sändebud) och konsulat (konsuler) hos främmande makter.

5. Särskilda bestämmelser.

För öfverträdelser, af hvad som blifvit stadgadt rörande såväl flaggans form och färger som förande af olika flaggor, synas mig straffbestämmelser böra fastslås, hvilka torde böra göras skarpare angående förande af ej tillkommande flagga, än beträffande afvikelser i fråga om form och färg.»

Chefen för
flottans stab.

I afgifvet utlåtande har *chefen för flottans stab* med bifogande af

åberopade uppgjorda författningsförslag med tillhörande ritningar *) an-
fört följande:

»Med anledning af nyssnämnda skrifvelse, och då enligt min åsikt
förutom nationalflaggan äfven örlogsflaggan bör räknas såsom en rikets
flagga, har i flottans stab utarbetats

dels förslag till Kungl. Maj:ts nådiga kungörelse angående rikets
flaggor m. m.;

dels förslag till Kungl. Maj:ts nådiga kungörelse angående kungl.
flagga och kungl. vimpel samt särskilda flaggor för ämbetsverk och
segelsällskap m. m.; samt *dels* förslag till bestämmelser angående be-
fäls- m. fl. tecken.

Det förstnämnda af dessa förslag upptager de föreskrifter i frågan,
som torde böra genom lag fastställas; det andra förslaget upptager
sådana bestämmelser, som af Kungl. Maj:t lämpligen torde böra utfär-
das med anledning af nyssnämnda lagbestämmelser och det tredje för-
slaget upptager sådana föreskrifter, som med anledning af rikets flag-
gors förändrade utseende torde blifva nödvändiga att i kommandoväg
utfärda.

Då det sistnämnda förslaget endast berör kungl. flottan, har jag i
skrifvelse denna dag till statsrådet och chefen för kungl. sjöförsvars-
departementet öfverlämnat detsamma, men då det äfven i viss mån
sammanhänger med de två förstnämnde förslagen, får jag, med bifoga-
nde af dessa två förslag, för belysande af frågan i sin helhet i under-
dånighet äfven bifoga en afskrift af nyss nämnda skrifvelse till chefen
för kungl. sjöförsvarsdepartementet.

De nu upprättade förslagen till kungörelser angående rikets flag-
gor, kungl. flagga och kungl. vimpel m. m. skilja sig hufvudsakligen
från nu gällande bestämmelser endast däruti, att den tvåtungade flaggan
blifvit borttagen såsom obehöflig och ägnad att vålla osäkerhet vid
skiljandet mellan nationalflaggan och örlogsflaggan.

Såsom örlogsgös att enligt häfd användas i förstäfven å örlogsfartyg
har till nådig fastställelse föreslagits örlogsflaggan, i öfverevsstämmelse
med hvad inom svenska flottan varit brukligt före unionens med Norge
inträdande.

Då sålunda någon örlogsgös af särskildt utseende icke upptagits,
har till användande för rikets beskickningar och konsulter hos främ-
mande makter föreslagits nationalflaggan, försedd i det öfre blå fältet
invid stängen med en kungl. krona i guld i stället för det genom
kungl. förordningen den 20 juni 1844 för motsvarande myndigheter

*) Jfr handlingarna.

föreskrifna särskilda tecknet, unionstecknet i örlogsflaggan = örlogs-gösen.

Den för Kungl. Maj:ts beskickningar och konsuler föreslagna nationalflaggan med särskildt emblem har jämväl föreslagits att användas för att beteckna sådan statsegendom, för hvilken vare sig örlogsflaggan eller nationalflaggan med särskildt emblem icke blifvit föreslagen.

Beträffande rikets flaggors form, förhållandet mellan flaggornas olika delar samt deras färger, får jag i underdånighet förorda det af de två till remisshandlingen fogade förslagen, som betecknats med »*A. Flottans stabs förslag*».

Det med »*B. Konsul O. Trapps förslag*» betecknade förslaget synes mig, hvad flaggornas form beträffar, alltför mycket närma sig kvadrattens, hvarigenom den hissade flaggan genom dukens buktningar torde komma att förtona sig såsom en i höjdväg aflång flagga.

Beträffande användande af olika slag af flaggor, synes mig endast två slag böra ifrågakomma, nämligen nationalflaggan och örlogsflaggan, den sistaämnda i öfverensstämmelse med namnet hufvudsakligen för rikets försvarsväsen.

Den kungl. flaggan, äfvensom de för ämbetsverken m. m. föreslagna flaggorna, torde nämligen kunna betraktas såsom varianter af nyssnämnda två flaggtyper.

Slutligen beträffande huruvida och i hvad utsträckning förande i flaggan af särskilda emblem eller tecken må, hvad vederbörande verk beträffar, vara nödigt eller lämpligt samt dessa teckens beskaffenhet och plats i flaggan hänvisas till bifogade förslag. Häri har upptagits särskilda flaggor för samtliga de ämbetsverk, för hvilka under senare tider särskilda flaggor funnits fastställda. Ehuru en del af dessa ämbetsverk väl torde kunna undvara några särskilda flaggor, men andra åter, såsom exempelvis posten och tullen, lämpligen böra vara försedda med något särskildt utmärkande tecken, har någon inskränkning af de särskilda flaggorna för vissa ämbetsverk likväl icke ansetts böra ifrågakomma. De föreslagna flaggorna utgöras af nationalflaggan med det för ämbetsverket ifråga häfdvunna emblemet i flaggans öfre blå fält vid stängen.»

Stationsbefälhafvaren vid flottans station i Stockholm uttalar sig i frågan på följande sätt:

Stationsbefäl-
hafvaren i
Stockholm.

»Till den i regeringformen § 79 omnämnda rikets flagga (nationalflagga) bör enligt min mening återupptagas den gamla flagga, under hvilken våra förfäder stridt och blödt för fosterlandet, flaggan med det

gula korset på det blåa fältet — solens guld på himlens blå — och vara fäderneslandets symbol, samt härigenom vara den förnämligaste af svenska flaggor. Alldeles oriktigt har i vårt land den meningen hos många varit rådande, att den tungade, särdeles den tretungade flaggan varit den förnämsta. Så är icke förhållandet i andra länder, där nationalflaggan har annat utseende än örlogsflaggan. Öfverallt ser man där nationalflaggan sättas främst. Så t. ex. blåser i dessa länder å riksför-samlingens hus nationalflaggan och icke såsom här å vårt riksdagshus örlogsflaggan. Anledningen härtill är troligen den, att man hos oss har den föreställningen, att örlogsflaggan har företräde framför den vanliga fyrkantiga, som i regeln gått under namn af handelsflagga.

Örlogsflaggan har säkerligen tillkommit för att utvisa, att det fartyg, eller den plats, fästning, kasern eller dylikt, hvarå densamma är hissad, är till för krigsändamål och således för att särskilja den från andra för fredliga värf afsedda fartyg och byggnader m. m., men den bör därför alls icke hafva något företräde framför nationalflaggan, hvilken är och bör förblifva den förnämligaste.

Angående måtten på rikets flaggas (nationalflaggas) olika delar, eller det inbördes förhållandet mellan dessa delar, föreligga tvenne förslag: det som utgått från flottans stab (ursprungligen utarbetadt af konteramiralen m. m. J. Hägg), och det så kallade Trappska förslaget. Jag är icke i tillfälle att bedöma, hvilket af dessa förslag stöder sig på längst tillbaka gående historiska fakta, ehuru jag tror att det Trappska härvid är det riktigaste. Men då denna flaggas form är kvadratisk, kommer den, att, då den buktar sig för vinden, få utseende af att bredden är mindre än höjden, ett förhållande, som enligt mitt omdöme är oskönt och som stöter ögat, åtminstone sjömannens. Också äro alla nationens flaggor aflånga, d. v. s. längden är större än höjden.

Jag anser af dessa skäl, att rikets flagga bör hafva en aflång rektangulär form och att förhållandet mellan färgytornas storlek bör vara i öfverensstämmelse med närslutna Bil. I, fig. 1 *).

Hvad beträffar färgerna, så anser jag att dessa i såväl rikets, som andra svenska flaggor och befälstecken böra, för att kunna återgifva de för Sverige symboliska färgerna, vara mellanblå (kobolt) för fälten och ljus guldgul för korset.

Rikets flagga bör blåsa på riksdagshuset och få fritt användas af rikets innebyggare, samt å de svenska fartyg, hvilka icke hafva rättighet att föra örlogsflaggan. Form och utseende få icke förändras.

*) Jfr handlingarna.

Örlogsflaggan bör vara lika med rikets flagga, fast försedd med tre tungor eller stjertar i öfverensstämmelse med Bil. I, fig. 2.

Örlogsflaggan bör föras å sjöförsvaret tillhörande fartyg, båtar och byggnader, samt

å kungl. slott och byggnad, där medlem af kungl. huset bor eller vistas, eller där ståthållare är anställd,

å rikets fästningar,

å byggnad upplåten till ämbetslokal för landt- och sjöförsvardsdepartementen, generalstaben, flottans stab, armé- och marinförvaltningarna, samt å arméen tillhörande och af densamma begagnade kasernbyggnader och lägerplatser.

Örlogsflaggan får ej begagnas å andra fartyg, byggnader eller platser än här ofvan angifvits.

Den af senaste åren å vissa fartyg och byggnader begagnade tvåtungade flaggan, anser jag böra borttagas och ersättas af rikets flagga, i vissa fall försedd med något lämpligt emblem; detta dock så sparsamt som möjligt.

Sålunda anser jag det vara önskligt, att fartyg, båtar och byggnader tillhörande lots-, post- och tullverken finge i flaggan behålla de emblem, de hittills haft; detta på grund af den speciella tjänst fartyg och båtar tillhörande dessa verk hafva att utföra och hvilken kräver deras särskilda betecknande.

Dessa emblem böra placeras i det öfre blå fältet invid stängen i stället för såsom nu i det nedre. Bil. II, fig. 4, 5, 6.

Däremot finner jag ej tvingande skäl föreligga att flagga med särskilda emblem afses för telegrafverket och statens järnvägar.

För andra än här ofvan angifna fartyg och byggnader som tillhöra staten, äfvensom för Kungl. Maj:ts beskickningar och konsuler hos främmande makter, anser jag en utmärkande flagga böra afses, och får jag såsom sådan föreslå rikets flagga, försedd i det öfre blå fältet invid stängen med en kungl. krona i guld. Bil. II, fig. 3.

Angående kunglig flagga och kunglig vimpel, hvilka jag föreslår erhålla samma form och utseende som Bil. II, fig. 1 och 2 utvisa, äfvensom om befäls- och andra tecken för sjöförsvaret och flaggor för segelsällskap torde Eders Kungl. Maj:t komma att i särskild kungörelse förordna.

Öfverträdelse af gällande lag och kungörelser angående användande af rikets flagga, örlogsflaggan samt befäls- eller andra tecken för sjöförsvaret, bör straffas med böter.»

Stationsbefälhafvaren vid flottans station i Karlskrona anför:

Stationsbefäl-
hafvaren i
Karlskrona.

»1) Beträffande den svenska flaggans form, förhållande mellan flaggans olika delar samt dennas färger, får jag förorda det i remisshandlingarna bilagda förslaget A, utarbetadt af flottans stab.

Enligt detta gifves åt flaggan en mera aflång form än i förslaget B, upprättadt af konsul O. Trapp, och har man under senare tider vant sig vid detta utseende å nationalflaggor, hvilket äfven af andra nationer synes allmänt vara antaget.

Beträffande flaggans färger synes mig den mellanblå (kobolt) för fälten och den ljust guldgula för korset vara mest tilltalande,

2) Beträffande olika slag af flaggor, anser jag att rikets flagga bör utgöras af »nationalflaggan», hvartill kommer tretungad örlogsflagg och kungl. flagg, den senare enligt hitintills bruklig form. Användandet af andra slags flaggor med olika emblemer bör enligt min åsikt inskränkas så mycket som möjligt, och anser jag, att det endast kan vara berättigadt, där behovet tydligen gör sig gällande, såsom förhållandet enligt vedertaget bruk är med rikets beskickningar hos främmande makter och konsulat. Dessa böra därför erhålla en särskild flagga, bestående af rikets nationalflagga med något emblem, exempelvis en kungl. krona i öfre fältet invid stängen.

3) Slutligen beträffande huruvida och i hvad utsträckning förande i flaggan af särskilda emblem eller tecken må, hvad vederbörande verk beträffar, vara nödigt eller lämpligt, samt dessa teckens beskaffenhet och plats i flaggan, anser jag, i öfverensstämmelse med hvad ofvan redan anförts, att behovet af emblemer i rikets flagga för att tillkännagifva statens olika förvaltningsgrenar, icke är af något verkligt behof påkalladt, enär dessa emblemer blott äro synliga å helt korta afstånd och endast under den förutsättning, att flaggan verkligen blåser ut.

Skulle det emellertid anses vara nödvändigt, att tilldela statens förvaltningsgrenar emblem, anser jag, att dessa i sådant fall böra anbringas i en särskild hvit flagga, som då bör föras jämte rikets Nationalflagga.

Den enda af förvaltningsgrenarna, för hvilken möjligen något behof af särskild flagga torde göra sig gällande, skulle vara kungl. tullverket, då exempelvis dess betjäning vid tullstationerna passa upp annalkande fartyg; men härvid torde med fördel den föreslagna hvita flaggan med hitintills brukligt emblem kunna användas.»

Chefen för kustartilleriet anför:

Chefen för
kustartilleriet.

»Då jag under hand erhållit kännedom om hvad chefen för flottans stab genom skrifvelse till Konungen af den 23 januari 1906 uti ifrågasatt ärende föreslagit, och därvid funnit mig i det väsentligaste kunna biträda de af honom uttalade åsikterna och förslagen, anser jag mig icke här böra afgifva någon utredning i ärendet i annan mån än beträffande ett par detaljer.

Dimensionerna i den af chefen för flottans stab föreslagna nationalflaggan synas mig nämligen böra ändras så, att längden af de yttre blåa fälten, uttryckt i det gula korsets bredd såsom enhet, blir icke större än 4 enheter i stället för de föreslagna 4 $\frac{1}{2}$. Då saken emellertid är en ren smakfråga, kan jag icke angifva några skäl för denna min åsikt.

Beträffande de af nämnde stabschef föreslagna flaggorna för segelsällskapen synes det mig vidare kunna ifrågasättas, om det kan vara lämpligt att sällskapens emblem få anbringas i liknande hvita fält i flaggans midt, som eljest äro förbehållna uteslutande de kungl. personerna. Visserligen är det sannt, att den kungl. flaggan i så måtto kommer att skilja sig från segelsällskapens, att den förra är tretungad och att riksvapnet är anbringadt i det hvita fältet, men då det på större afstånd mången gång är svårt att upptäcka, om flaggan är tretungad eller icke, och man med säkerhet icke kan på sådana afstånd se, hvilket emblem det hvita fältet innehåller, under det att däremot själfva detta fälts befintlighet lättare konstateras, kan det särskildt vid afgifvande af saluter från kustpositionerna gifva anledning till missförstånd. Det hvita fältet borde alltså enligt min åsikt endast få anbringas i den kungl. flaggan, hvilken därigenom säkrast skulle igenkännas redan på långt håll.

I öfrigt ansluter jag mig helt och hållet till chefens för flottans stab ofvannämnda förslag i hvad detsamma berör det till mig remitterade ärendet rörande flaggan, hvilket förslag jag alltså i detta hänseende med ofvan gjorda undantag i underdånighet får tillstyrka.»

Lotsstyrelsen uttalar sig i ärendet på följande sätt:

Lotsstyrelsen.

»Ehuru väl det torde vara ostridigt, att den svenska flaggans äldsta form varit kvadratisk och att det gyllne korset med jämförelsevis smala armar afdelat den blå grunden i fyra lika stora kvadrater, af hvilka de bägge yttre längre fram i tiden förlängts med så kallade tungor, då flaggan användts på örlogsfartyg, läser dock numera, sedan flaggan under en lång tidsföljd erhållit en mera utsträckt form och örlogsflaggan sedan mer än 250 år varit försedd med tunga jämväl för det

gula korset, en fullständig återgång till flaggans ursprungliga form icke kunna ifrågasättas. Däremot synas goda skäl föreligga för ompröfning, huruvida icke de blå fälten närmast stängen böra återfå sin ursprungliga kvadratiske form. Därest nämligen den nuvarande utsträckta formen, såsom uppgifvits, icke kan spåras längre tillbaka än till den tid, då unionsmärket med dess sneda kors anbragtes i stället för det öfre blå fältet, och detta märke till följd af sin form kräfde större bredd än höjd, så torde det egentliga skälet för bibehållande af den långsträckta formen för dessa fält hafva försvunnit. Genom återgifvande af den kvadratiske formen åt nämnda fält skulle dessutom vinnas två fördelar, som ur estetisk synpunkt synas värda beaktande, nämligen dels att den gula korsarmen närmast stängen blefve lika lång som hvardera af den öfre och nedre armen, dels att de emblem, som torde komma att anbringas i det öfre fältet, och hvilka emblem i allmänhet hafva större höjd än bredd, utan tvifvel taga sig bättre ut och synas mindre hoptryckta på en kvadratisk yta än på tvären på en parallelogram.

Hvad angår bredden af det gula korsets armar, kan icke nekas att denna numera, då den vanligen utgör $\frac{1}{5}$ af hela flaggans bredd, synes allt för stor. Då det antagandet ligger nära till hands, att ökandet af korsarmarnas bredd i väsentlig mån förorsakats af önskan, att den svenska flaggans kors måtte erhålla samma dimensioner som den norska flaggans, och den senare flaggans kors måst erhålla en större bredd af det skäl, att dess *två* färger för att göra sig gällande kräfde större utrymme, än som af korset upptogs i så väl den svenska som den danska flaggan, men detta skäl numera icke föreligger, synes en återgång till korsarmarnas forna bredd, motsvarande $\frac{1}{7}$ af flaggans, vara ur historisk synpunkt lika berättigad som den torde vara det ur estetisk. I afseende på färgernas nyanser biträder lotsstyrelsen förslaget om stadgande, att de blå fälten skola hafva mellanblå färg (kobolt) och korset ljusst guldgul färg.

I öfverensstämmelse med hvad nu blifvit anfördt får lotsstyrelsen för sin del i afseende å flaggans form, förhållandet mellan flaggans olika delar samt färgerna i hufvudsak ansluta sig till det så kallade Trappska förslaget.

Vidkommande frågan om användandet af olika slag af flaggor torde det tillåtas lotsstyrelsen att betrakta densamma hufvudsakligen ur lotsverkets synpunkt.

Härvid förekommer, att det svenska lotsverket allt sedan det för mera än 300 år sedan blef en statsinstitution, stått i sådan relation till flottan, att dess öfverstyrelse varit förlagd till amiralitetskollegium,

senare förvaltningen af sjöärendena, intill dess verket 1871 erhöll sin egen öfverstyrelse, dock fortfarande förlagd under sjöförsvarsdepartementet, till följd hvaraf ock å lotsverkets fartyg från fordom tid alltid användts örlogsflagga och det vid flottan använda befälstecknet, vimpeln. Närmare föreskrifter beträffande lotsverkets flagga och vimpel meddelades uti nådig generalorder den 1 maj 1881, hvarigenom föreskrefs, bland annat, att flaggan skulle vara »svensk örlogsflagg med ett ankare och däröfver en stjärna, anbragta i hvitt fält i det gula korsets midt», i enlighet med fastställd ritning, äfvensom att befälstecknet för lotsbefälet skulle vara »en örlogsvimpel med ett ankare och stjärna i hvitt fält, närmast stående liket», äfvenledes enligt fastställd ritning. Dessa föreskrifter ägde gällande kraft intill dess, hvad beträffar vimpeln, genom generalorder den 12 december 1894 stadgades, att örlogsvimpel endast finge föras å flottans fartyg, till följd hvaraf lotsbefälets sedan 1600-talet stammande rätt att föra nämnda befälstecken upphäfdes, samt, hvad angår flaggan, genom kungl. kungörelsen den 7 maj 1897, då den gula tungan i örlogsflaggan borttogs för lotsverket liksom för andra statens civila verk, äfvensom lotsverkets särskilda märke, ändradt till ett ankare med krona öfver, flyttades till det ena blå fältet.

Beträffande den typ af svenska tvätungade flaggan, som sålunda 1897 infördes, må anmärkas, att densamma, äfven om den har höga anor i egenskap af Sveriges ursprungliga örlogsflagga, dock mottagits med ringa tillfredsställelse och ur estetisk synpunkt icke verkar tilltalande, hvadan icke skäl torde föreligga att bibehålla densamma. Huruvida den tretungade eller den fyrkantiga flaggan bör användas för statens civila verk och inrättningar i allmänhet tilltror sig lotsstyrelsen icke att bestämdt uttala sig om, men får för egen del underdånigst framhålla önskvärdheten däraf, att lotsverket, med stöd dels af den historiska utvecklingen, dels däraf att dess fast anställda personal tillhör flottans reserv, måtte återfå den flagga det af ålder haft rätt att föra, den tretungade.

Därest Eders Kungl. Maj:t emellertid skulle finna lämpligt att örlogsflaggan användes uteslutande å flottans fartyg, fästningar m. m., som till rikets försvar hör, och riksflaggan i alla öfriga fall, bör naturligtvis jämväl riksflaggan begagnas vid lotsverket.

Slutligen har styrelsen att yttra sig i frågan, huruvida och i hvad utsträckning förande i flaggan af särskilda emblem eller tecken må, hvad lotsverket beträffar, vara nödigt eller lämpligt, samt dessa teckens beskaffenhet och plats i flaggan.

Om ock det kan anses mindre af behof påkalladt, att flaggorna på de civila verkens byggnader i allmänhet äro försedda med särskilda emblem, torde icke detsamma kunna sägas om lotsverkets flytande materiel och byggnader, hvilka förekomma på de flesta mera framstående punkter och i alla farvatten vid våra kuster och som otvifvelaktigt bör föra ett särskildt igenkänningsmärke. Såsom ofvan anförts består lotsverkets särskilda märke eller emblem af ett ankare, utmärkande lotsväsendet, och ofvanför detsamma en stjärna, betecknande fyrväsendet, hvilket märke finnes anbragt å all lotsverket tillhörande materiel — med undantag numera af flaggorna — å personalens uniformer o. s. v. Då nu en ny flagglag skall utfärdas och i följd däraf antagligen nya flaggor komma att för lotsverket anskaffas och sålunda särskild kostnad icke föränledes, om det ena eller andra igenkänningsmärket anbringas i flaggan, hemställer lotsstyrelsen, att lotsverkets särskilda emblem, ett gyllne ankare och däröfver en gyllne stjärna, må ånyo få ånyo få anbringas i lotsverkets flagga; lärande platsen för detta märke få bestämmas till det öfre blå fältet.»

Enligt den underdåniga skrifvelsen bifogadt protokollsutdrag har öfverfyringenören Höjer hyst en från öfriga ledamöter i lotsstyrelsen afvikande mening, hvilken är af denna lydelse:

»Enligt min åsikt är det icke önskligt, att den tretungade flaggan genom lag af Konungen och Riksdagen fastställles för lotsverket. Det torde nämligen vid en omreglering af departementen visa sig önskvärdt att förlägga lotsverket under ett annat departement än sjöförvarsdepartementet och skulle i så fall ifrågavarande lag blifva ett hinder för Konungen att verkställa denna öfverflyttning.

I lotsstyrelsens förord för det Trappska förslaget framför det, som framställts af chefen för flottans stab, samt i motiveringen härför kan jag icke instämma.»

Efter en redogörelse för beskaffenheten af postflagga under olika tider anför *generalpoststyrelsen* följande:

»Beträffande nu de i ofvannämnda statsrådsprotokoll angifna punkter, hvaröfver styrelsens utlåtande inforrats, berör första frågan den svenska flaggans form, förhållandet mellan flaggans olika delar samt densammas färger;

och får generalpoststyrelsen, beträffande formen och förhållandet mellan de olika delarna ansluta sig till det af de två vid statsrådsprotokollet fogade förslag, som betecknas med »A. Flottans stabs förslag». I afseende å färgerna ansluter sig generalpoststyrelsen likaledes

Generalpost-
styrelsen.

till detta förslag, så vidt detsamma kan anses utmärka, att, såsom styrelsen anser riktigt, färgen för hörnfälten skall vara klart mellanblå (kobolt) och för korset ljus gul.

Vidkommande därefter frågan om användande af olika slag af flaggor anser generalpoststyrelsen för sin del, att endast två flaggtyper böra förekomma, nämligen grundtypen, den tvärskurna nationalflaggan, och den tretungade örlogsflaggan. Den förra blir regeln och föres i alla andra fall, än där förändret af örlogsflagg är särskildt föreskrifvet. Den hittills i vissa fall begagnade tvätungade flaggan torde ej vidare böra komma till användning, enär den från estetisk synpunkt är otillfredsställande och därjämte ägnad att vålla osäkerhet vid skiljandet från örlogsflaggan.

Hvad slutligen beträffar den tredje frågan, hvarom generalpoststyrelsen har att yttra sig, nämligen huruvida och i hvad utsträckning förändring i flaggan af särskilda emblem eller tecken kunde, hvad postverket angår, anses nödigt eller lämpligt samt dessa teckens beskaffenhet och plats i flaggan, så enär generalpoststyrelsen, hvad postverket angår, anser förändret af ett särskildt emblem nödigt, får styrelsen fördenskull i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes fastställa en särskild postflagga, och att denna skall blifva nationalflaggan, enligt flottans stabs ofvannämnda förslag, med postverkets emblem, ett posthorn i gul färg under kungl. krona, anbragt i det öfre blå fältet invid stängen och med hornets munstycke vettande mot stängen.

Vidare anhåller styrelsen, att rättighet att föra postflagga måtte af Eders Kungl. Maj:t medgifvas i samma utsträckning som för närvarande äger rum. Någon inskränkning härutinnan synes generalpoststyrelsen ej böra vidtagas. Postflagga skulle sålunda komma att föras icke blott å postverkets fartyg — för närvarande allenast ett, nämligen ångfartyget Öland — och å postverkets egna byggnader samt, när styrelsen så finner lämpligt, å andra byggnader och lägenheter, däri postkontor är inrymdt, utan äfven å enskilda fartyg, hvarmed efter öfverenskomelse med postverket ombesörjdes postbefordran.

Beträffande särskildt enskilda postförande fartyg, tillåter generalpoststyrelsen sig i underdånighet erinra, att rättighet att föra postflagga af ålder tillkommit dem och att denna förmån anses äga den betydelse, att flerfaldiga gånger inträffat, att fartygets ägare med hänsyn därtill åtagit sig postbefordran gratis eller åtminstone mot nedsatt afgift. Tydligt är ock, att det för den brefskrivande allmänheten är lämpligt att kunna med lätthet se, huruvida ett fartyg får mottaga post till befordran.

Till sist tillåter generalpoststyrelsen sig hemställa, att i lag angående svenska flaggan måtte inflyta bestämmelse om en öfvergångstid af två år, hvarunder måtte få af vederbörande användas postflagga af antingen nuvarande eller nya typen.»

Telegrafstyrelsen anför:

»Af de vid berörda protokollsutdrag fogade två olika förslag, nämligen flottans stabs förslag till örlogsflagga och nationalflagga samt konsul O. Trapps förslag till örlogsflagga och handelsflagga, har telegrafstyrelsen, hvad beträffar *flaggans form och förhållandet mellan dess olika delar*, funnit, att enligt det senare förslaget skulle åt flaggan gifvas ett utseende, som komme att rätt betydligt afvika såväl från den nu använda svenska flaggan som från de flesta andra länders nationalflaggor, hvilket däremot ej är fallet med flottans stabs förslag. Då emellertid, enligt styrelsens förmenande, något skäl för en dylik ändring i formen icke förefinnes, allra minst ur skönhetssynpunkt, samt det af flottans stab föreslagna förhållandet mellan flaggans olika delar dessutom erbjuder den praktiska fördelen, att en flagga af denna form kan tillverkas af ett jämnt antal hela eller halfva dukar, anser telegrafstyrelsen stabens förslag vara obetingadt att föredraga.

Telegraf-
styrelsen.

Hvad angår *flaggans färger* har telegrafstyrelsen varit i tillfälle att taga del af det i förevarande ärende af chefen för flottans stab afgifna underdåniga yttrande, och synes det styrelsen med hänsyn såväl till de historiska förhållandena som därtill att man numera lyckats tillverka hållbar ljusblå flaggduk, att samma förslag förtjänar att förordas och att således den blå färgen i rikets flaggor bör vara klart mellanblå (kobolt) samt färgen på korset ljus gul.

Vidkommande användandet af *olika slag af flaggor* anser telegrafstyrelsen, att den nu för vissa statens fartyg och byggnader använda tvåtungade flaggan, som för öfrigt är svår att på afstånd skilja från den tretungade, icke vidare bör bibehållas, och styrelsen tillåter sig därvid framhålla såsom sin mening, att, under det förändret af en särskild flagga för krigsmakten onekligen är lämpligt och kan vara nödvändigt, föreligger däremot icke något som hälst skäl för att de civila ämbetsverken skola behöfva föra en flagga, som till formen skiljer sig från nationens flagga. Telegrafstyrelsen håller för den skull före, att nationalflaggan bör i förekommande fall användas af rikets innebyggare och å svenska fartyg, som icke tillhöra sjöförsvaret, samt äfven å statens byggnader och fartyg med nedan angifna undantag, samt att örlogsflaggan bör föras å försvaret tillhörande fartyg och båtar, å kungl.

slott och å byggnad, där Konungen eller regenten bor eller vistas, å fästningar samt å för landt- eller sjöförsvaret använda byggnader äfvensom å lägerplatser.

Hvad slutligen angår nödvändigheten eller lämpligheten för vissa ämbetsverk af förandet af *särskilda emblem eller tecken* i nationalflaggan, anser telegrafstyrelsen, att något behof af sådana, åtminstone för telegrafverkets del, icke förefinnes. För byggnader å land läser nämligen ett dylikt emblem icke vara af betydelse, särskildt därför att daglig flaggning i allmänhet icke förekommer och igenkännande af ämbetsverkets byggnad således icke är med flaggan afsedt. För de ämbetsverk, som äga fartyg — hvilket icke är fallet med telegrafverket — skulle ett särskildt, verket utmärkande emblem å fartygsflaggan kunna hafva verklig betydelse, men vill likväl telegrafstyrelsen i underdånighet erinra, att ett dylikt emblem redan på tämligen kort afstånd är svårt att med säkerhet urskilja och att därför det därmed afsedda ändamål skulle lättare vinnas genom förande, vid sidan af nationalflaggan, af en särskild tjänsteflagga med andra färger, såsom till exempel vid lotsverket i vissa fall är förhållandet.

Därest emellertid Eders Kunzl. Maj:t skulle finna dylikt emblem böra fortfarande användas, synes det telegrafstyrelsen lämpligt, att det samma anbringas i flaggans inre öfre fält, och får styrelsen härjämte bifoga en ritning å det fastställda telegrafmärket, enär den bild af samma märke, som fogats vid chefens för flottans stab ofvanberörda underdåniga yttrande, icke fullt riktigt återgifver den fastställda formen.

På grund af det anförda får telegrafstyrelsen i underdånighet hemställa, att allmänna bestämmelser måtte utfärdas om den svenska flaggans form och färg i enlighet med chefens för flottans stab ofvan omnämnda förslag till nationalflagga och örlogsflagga, äfvensom om dessa flaggors användande, den förra i allmänhet och den senare af Konungen eller regenten samt af krigsmakten; hvaremot telegrafstyrelsen för sin del icke anser lämpligt, att bestämmelser om förande af särskildt emblem i nationalflaggan utfärdas.»

I afgifvet utlåtande uttalar *järnvägsstyrelsen* följande:

Järnvägs-
styrelsen.

»I fråga om den form, som bör för den svenska flaggan i allmänhet fastställas, samt om det lämpligaste förhållandet mellan flaggans olika delar, har järnvägsstyrelsen, vid öfvervägande af de två särskilda förslag, som bifogats ofvanberörda, af styrelsen emottagna protokollsutdrag, nämligen flottans stabs förslag till örlogsflagga och nationalflagga samt

*) Jfr handlingarna.

konsuln O. Trapps förslag till örlogsflagga och handelsflagga, funnit det förstnämnda vara att föredraga, och har styrelsen för sin del icke funnit skäl till någon erinran mot detsamma. Hvad angår flaggans färger har styrelsen ansett det vara lämpligt, såsom i berörda protokollsutdrag betonas, att upptaga ljusare färger i flaggan, nämligen en mellanblå färg (kobolt) för hörnfälten och en ljusare guldgul färg för korset.

Beträffande användandet af olika slag af flaggor anser styrelsen, att endast två hufvudformer, den tretungade och den rektangulära, böra bibehållas. Då den tvätungade formen i sitt nuvarande skick närmast är att betrakta såsom en mellanform mellan den tretungade och den rektangulära, hvilken mellanform är afsedd att beteckna den statsliga ställningen hos vissa institutioner, men samma mål kan vinnas genom särskilda i den rektangulära flaggan anbragta emblem, synes det styrelsen vara lämpligast, att den tvätungade formen helt och hållet uteslutes, och att bestämmelser utfärdas därom, att å statens järnvägsbyggnader skall föras flagga af rektangulär form.

Med denna uppfattning anser sig järnvägsstyrelsen jämväl böra förorda bibehållandet i statens järnvägars flagga af det genom nådiga brefvet den 16 september 1897 fastställda emblemet, anbragt på sätt i nådiga kungörelsen den 27 oktober 1905 förmäles eller i flaggans inre öfre blå fält.

Slutligen får styrelsen i underdånighet framhålla önskvärdheten däraf, att för den händelse, såsom ofvan förordats, den rektangulära flaggan med de af flottans stab föreslagna mått å dess olika delar fastställes för statens järnvägars flagga, en viss öfvergångstid, som lämpligen torde kunna bestämmas till två år, stadgas för utbyte af den nuvarande tvätungade flaggan mot den nya. Blefve nämligen denna sistnämnda omedelbart den enda tillåtna, skulle detta, då helt andra mått såväl för korset som för hörnfälten finnas å den nuvarande flaggan, medföra nödvändigheten för statens järnvägar att omedelbart kassera omkring 500 flaggor.

Skulle det emellertid anses lämpligt att utbytet skedde på en gång, kan kostnaden därför knappast beräknas öfverstiga 10,000 kronor.»

Generaltullstyrelsen anför följande:

»Till fullgörande af den generaltullstyrelsen sålunda gifna nådiga befallning får styrelsen, med öfverlämnande af ett från kustbevakningschefen i Hallands samt Göteborgs och Bohus län i ärendet infordradt

General-
tullstyrelsen.

yttrande *), i underdånighet anföra, att styrelsen i fråga om flaggans form, förhållandet mellan flaggans olika deler samt dennas färger ansluter sig till förenämnde i flottans stab uppgjorda förslag.

Enligt styrelsens åsikt bör dock den för tullverket i allmänhet använda flaggan i någon mån skilja sig från riksflaggan; och hemställer förty styrelsen i underdånighet, att tullverkets flagga, som sedan längre tid tillbaka fört ett särskildt tecken, utgörande i guld ett 'T' med kungl. krona öfver, måtte få samma utseende som riksflaggan, men dessutom vara försedd med nämnda särskilda tecken, anbragt, på sätt under sista tiden varit förhållandet, midt i det öfre blå fältet närmast stängen.

I § 2 af gällande nådiga tullstadga föreskrifves, att tullbetjänt skall under vissa omständigheter gifva sig tillkänna genom hissande af tullflagga. För att en dylik åtgärd skall få åsyftad verkan, erfordras emellertid, att flaggan skall hafva sådant utseende, att den äfven på längre afstånd kan skiljas från flagga af annat slag. Detta kan uppenbarligen icke blifva fallet med ofvan föreslagna flagga för tullverket, hvilken icke vidare skulle blifva såsom hittills varit fallet tvätungad, utan allenast genom förberörda tecken i ett af fälten komme att skilja sig från den allmänna handelsflaggan. För den skull får generaltullstyrelsen därjämte i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes fastställa en särskild tullflagga att användas för prejning, hvilken flagga i fråga om form och förhållandet mellan dess olika deler synes styrelsen lämpligen kunna blifva lika med lotsflaggan eller den flagga, som föres af lotsbåt såsom kännetecken, men i olikhet med denna vara försedd med ett gult och ett rödt fält, det förra närmast stängen.»

Med bifogande af åberopad flagga har *Öfverintendentsämbetet* anført följande:

Öfverintendentsämbetet.

»Hvad först angår flaggans form och förhållandet mellan dess olika delar finner ämbetet sig kunna i sagda hänseenden fullständigt ansluta sig till det af af flottans stab upprättade, ofvannämnda statsrådsprotokollsutdrag vidfogade flaggförslag. Beträffande åter färgerna i flaggan synes det ämbetet, att dessa lämpligen böra så nära som möjligt öfverensstämma med dem, som ingå i den flagga, hvilken ämbetet härmed tillåter sig närsluta detta sitt underdåniga utlåtande, och vill ämbetet i detta sammanhang framhålla den enligt ämbetets förmenande särdeles stora vikten däraf, att, för vinnande af högeligen önskvärd enhet och hållning i afseende å den svenska flaggans färger tillfreds-

*) Se handlingarne.

ställande bestämmelser och anordningar i öfrigt — såsom anskaffande af en färglikare för riket eller dylikt — må komma till stånd.

I fråga vidare om begagnande af olika slags flaggor håller ämbetet af estetiska skäl före, att den tvåtungade flaggan bör för framtiden afskaffas och anser, att den synnerligen tilltalande tretungade flaggan bör till användning påbjudas å ställen eller vid tillfällen, där Eders Kungl. Maj:t och kronan eller riksdagen är representerad, och i öfriga fall den vanliga tvärskurna flaggan.

Vidkommande slutligen frågan om anbringande i flaggan af särskilda emblem eller tecken finner Ämbetet sig, likaledes af estetisk hänsyn, helt och hållet böra afstyrka bruket af sådana.»

Likaledes med bifogande af flagga har *akademien för de fria konsterna* anfört:

»Med afseende på den svenska flaggans form och förhållandet mellan flaggans olika delar får akademien ansluta sig till det af flottans stab ingifna förslaget, hvarvid akademien särskildt vill, vidkommande användandet af olika slag af flaggor, betona önskvärdheten af, att den tretungade flaggan, såsom den pryddigaste, kommer till användning i så stor utsträckning, som Eders Kungl. Maj:t kan finna lämpligt. Den tvåtungade flaggan däremot, som jämlikt bestämmelserna i kungl. kungörelsen af den 7 maj 1897 för närvarande användes i stor utsträckning, bör af ästhetiska skäl enligt akademiens åsikt helt och hållet afskaffas.

Akademien
för de fria
konsterna.

Hvad flaggans färger beträffar är det af största vikt, att färgnyanserna i såväl det blåa som det gula lagfästas, ty färgen är för flaggan af om möjligt större betydelse än formen. Vid fastställandet af dessa nyanser böra desamma ljusäkthet vara så vidt möjligt garanterade genom experiment, äfven om någon absolut säkerhet icke därigenom erhålles, då alla textilfärger så småningom mattas och därmed förändras genom solljusets inverkan. Färgerna skola dock genom sådana åtgärder blifva mera enhetliga än nu är fallet. För sin del har akademien, som anställt flere prof för att utröna, huru olika färgnyanser te sig i det fria, funnit de å närlagda flagga vara de ur ästhetisk synpunkt mest tilltalande. Men då desamma ännu ej hunnit profvas på ylle (flaggduk) och undersökningar i detta afseende för närvarande pågå, ber akademien i underdånighet om nådigt tillstånd att få inkomma med definitivt förslag, när resultatet af dessa föreligger, hvilket med säkerhet väntas blifva fallet före utgången af nästinstundande februari månad.

Med afseende på den frågan, huruvida och i hvilken utsträckning förändring i flaggan af särskilda emblem eller tecken må, hvad vederbörande verk beträffar, vara nödigt eller lämpligt, anser akademien, att sådana emblem inverka menligt på flaggans utseende, hvarför de ur skönhets synpunkt äro förkastliga. Huruvida de ur praktisk synpunkt äro i något afseende nödvändiga är en fråga som akademien ej anser sig äga förutsättningar för att kunna på ett ur saklig synpunkt tillfredsställande sätt utreda.

Till sist ber akademien att få framhålla nödvändigheten af att åtgärder vidtagas för att för framtiden förebygga all ovisshet rörande den lagfästa flaggans utseende, för hvilket ändamål akademien tillåter sig föreslå, att liggare uppläggas i olika delar af landet och normalflaggor tillhandahållas genom vederbörande, på sätt Eders Kungl. Maj:t kan finna lämpligt.»

Ytterligare har akademien insändt en ny profflagga i hufvudsak öfverensstämmande med förut ingifvet förslag, hvilken flagga akademien förordat till fastställelse och hvilken skall hafva visat sig äga hållbara färger. I sammanhang härmed hafva ock öfverlämnats åtskilliga prof å flaggduk, hvars hållbarhet i färg pröfvats på olika sätt.

Vitterhets-, historie- och antiqvitetsakademien uttalar sig på följande sätt:

Vitterhets-,
historie- och
antiqvitets-
akademien.

»Med anledning af denna skrifvelse får akademien dels förorda antagandet af flottans stabs förslag, så mycket mera som det för flaggans igenkännande på afstånd torde vara nödvändigt att använda ett icke allt för smalt kors, utan att akademien likväl därmed velat uttala sig, om de benämningar på flaggan, som staben förordat, dels som sin åsikt uttala, att den tretungade flaggan bör användas för alla officiella ändamål och att den för vissa ändamål påbudna tvätungade flaggan bör försvinna, samt slutligen förorda, att, när bitecken behöfva anbringas, de med undantag för kungsflaggan placeras i nedre, inre hörnet.»

Slutligen har *kommerskollegium* i sitt yttrande anfört följande:

Kommers-
kollegium.

»Beträffande frågan om den svenska flaggans form, förhållandet mellan flaggans olika delar samt flaggans färger ansluter sig kollegium till det i flottans stab uppgjorda förslaget. Kollegium, som härvid utgår från den förutsättning, att det i flottans stab uppgjorda förslaget upptager ljusare färger än de hittills merendels använda, nämligen klart mellanblå (kobolt) för hörnfälten och ljusare guldgul för korset, tillåter sig emellertid hemställa, att, till säker ledning för framtiden i fråga om färgerna, dessa varda fastställda enligt tygprof och ej blott i färgtryck.

Vidkommande olika flaggtyper anser kollegium blott två böra förekomma, nämligen den tretungade flaggan och den tvärskurna, betecknade å det i flottans stab uppgjorda förslaget den förra såsom »örlogsflagga» och den senare såsom »rikets (national-)flagga». För närvarande är väl fastställd för vissa fall äfven en tredje form af den svenska flaggan, nämligen den tvåtungade; men bör enligt kollegii förmenande denna afskaffas såsom icke tillfredsställande i ästetiskt hänseende och därjämte ägnad att lätt kunna förväxlas med den tretungade flaggan.

Hvad härefter vidkommer användandet af de två slagen af flaggor, som kollegium förordat, samt eventuellt förande däri af särskilda emblem eller tecken, läser kollegium hafva att yttra sig allenast i fråga om dels flagga för kollegium för det fall, att sådan behöfver ifrågakomma, dels flagga för konsulaten, dels ock handelsflaggan.

Härvid synes i främsta rummet böra tagas i öfvervägande, om icke för samtliga statsinstitutioner lämpligen kunde föreskrifvas enahanda flagga, nämligen den tretungade. Skulle emellertid synnerligen vägande skäl finnas tala häremot, vill kollegium förorda, att samtliga statsinstitutioners, således äfven konsulatens, flaggor blifva tvärskurna, helst utan något emblem eller tecken. Därest ett sådant finnes erforderligt, föreslår kollegium därtill en kungl. krona eller ock de i riksvapnet förekommande tre kronorna, att i gul färg anbringas i vare sig det öfre eller det nedre blåa fältet invid stängen.

Hvad särskildt vidkommer flaggan för konsulaten finner kollegium sig böra uttala, att för beskickningar och konsulat bör fastställas lika flagga.

Beträffande handelsflaggan, som är afsedd att användas å bland annat, svenska handelsfartyg, får kollegium, i anslutning till det föregående, tillstyrka, att såsom sådan flagga fastställles den i flottans stab föreslagna nationalflaggan utan något emblem eller tecken; dock att i sammanhang därmed stadgas en öfvergångstid af exempelvis tre år, under hvilken nu i bruk varande handelsflaggor må användas, äfven om de ej i fråga om förhållandet mellan de olika delarna eller i fråga om färgerna öfverensstämma med den fastställda flaggan.»

Från beslutet har kommerserådet Pihlgren varit skiljaktig, på sätt följande yttrande utvisar:

»Äfven jag håller före, att endast tvenne flaggtyper böra förekomma, nämligen den tretungade, »örlogsflaggan», och den tvärskurna, »nationalflaggan». Men då jag är af den åsikt, att den tretungade flaggan redan af traditionella skäl bör bibehållas såsom ett tecken för rikets krigsmakt, då jag dessutom anser det vara af praktiska skäl

lämpligt, att jämväl andra statsinstitutioner än krigsmakten hos oss, liksom hos de allra flesta andra nationer, varda genom af dem förda flaggor på särskildt sätt betecknade, och då det helt visst skulle under krigstid vara till väsentligt men, om svenska fartyg, hvilka icke tillhörde krigsmakten, förde tretungad flagga och därigenom lätt kunde förväxlas med örlogsfartyg, finner jag, som i öfrigt delar den af kollegii flertal uttalade åsikt, för min del, att i afseende på användandet af de två slagen af flaggor kollegium bort föreslå,

att den tretungade flaggan måtte föreskrifvas för arméns och flottans byggnader och fartyg, äfvensom

att för öfriga statsinstitutioner, sålunda äfven för beskickningar och konsulat, måtte fastställas den tvärskurna flaggan med en kunglig krona i guldfärg, anbragt i något af de blåa fälten invid stängen, hvilket tecken må för vissa administrationsgrenar efter nådig fastställelse ersättas af för dem antagna särskilda emblem.»

Härjämte får jag för Kungl. Maj:t anmäla, att Svenska segelsällskapet den 21 februari 1906 inkommit med en så lydande underdånig framställning:

Underdånig
framställning
af Svenska
segelsäll-
skapet.

»Genom generalorder den 27 februari 1832 erhöi Kungl. Svenska segel sällskapet, stiftadt af Hans Maj:t Konung Oscar I, tillstånd att föra örlogsflagga med en hvit ruta i det gula korset och uti den hvita rutan bokstafven O, förgylld med en hertiglig krona öfver; genom generalorder den 18 mars 1878 förnyades detta tillstånd, men blef på sällskapets ansökan den hertigligen kronan utbytt mot en kunglig; genom Kungl. bref den 18 juli 1897 gafs nådigt tillstånd åt sällskapet att fortfarande få föra samma flagga; från och med den 1 november 1905 utgick unionsmärket ur flaggan.

Sällskapet har sålunda allt från sitt stiftande, det vill säga i 74 år, haft tillstånd att föra örlogsflaggan. I England äger Royal Yacht Squadron, i Danmark Kongelig Dansk Yachtclub, i Norge Kongl. Norsk Sejlforening rätt att föra hvar sitt lands örlogsflagga.

Kungl. Svenska segel sällskapet är i afseende på ledamotsantalet det största och näst efter tre brittiska segelskap det äldsta i hela världen och skulle det vara för sällskapet en synnerlig hård pröfning, om sällskapet skulle förlora den rätt att föra örlogsflagga, som sällskapet åtnjutit i så många år, och sålunda i detta afseende ställas tillbaka för ofvannämnda segelsällskap i grannländerna.

På grund af hvad sålunda anförts får sällskapet, därtill föranledt af att förberedelser pågå till antagandet af nya bestämmelser angående

rikets flaggor, härmed i underdånighet anhålla att fortfarande få använda sin nuvarande flagga.

För egen del får jag underdånigst anföra följande:

Hvad till en början beträffar flaggans proportioner, dess längd i förhållande till höjden samt fältens indelning och korsets bredd har det hufvudsakligen synts mig vara tvenne förslag, bland hvilka det är att välja vid meddelande af bestämmelser rörande utseendet i nu förevarande afseende af rikets flagga, nämligen det som uppgjorts i flottans stab och det af konsul Trapp framlagda. Af de förut citerade utlåtandena framgår, att det allenast är lotsstyrelsens majoritet, som omfattat det Trappska förslaget, medan samtliga öfriga hörda myndigheter och institutioner förordat det i flottans stab uppgjorda. Enligt min mening bör detta senare ock läggas till grund för de bestämmelser rörande måtten å flaggan, som böra i lag meddelas. Det är visserligen möjligt, att den svenska flaggan mot senare hälften af 1600-talet haft en typ, närmast motsvarande det Trappska förslaget. Men, äfven om detta förhållande vore fullgiltigt styrkt, synes mig emellertid däraf icke tillräcklig anledning föreligga att nu upptaga denna typ, som genom korsets ringa bredd och flaggans större höjd i förhållande till längden afsevärdt skiljer sig från de under senare århundraden vanligen brukade flaggorna här i landet, och, när flaggan buktar sig i vinden, lätt ter sig som rektangulär med långsidan mot stängen. Jag anser mig därför böra i detta hänseende förorda det af flottans stab framlagda förslaget.

Departements-
chefens
yttrande.
Ang. flaggans
proportioner.

Beträffande härefter flaggans färg, synes det vara ådagalagdt, att denna under äldre tider varit ljusare än under senare år. Efter förra århundradets midt uppkommo, som känt, den svartblå och, hvad korset beträffar, djupt orange gula färg, som flaggan ända tills på sista tiden företett. I stor utsträckning har man emellertid numera återgått till mera ljusa färgnyanser, och dessa färger hafva ock i de infortrade yttrandena allmänt framhållits såsom de lämpligaste. Huru långt man härutinnan bör gå, är ganska svårt att bestämma. Det gäller här en smakfråga, där meningarna gifvetvis växla och där några objektiva skäl för de olika färgnyanserna näppeligen kunna uppställas. De af öfverintendentsämbetet och akademien för de fria konsterna till af dem afgifna utlåtanden fogade flaggorna synas mig emellertid vara de mest tilltalande. Dessa färger torde, hvad de blå fälten beträffar,

Flaggans färg.

närmast kunna betecknas såsom ljusst mellanblå, en sorts mörkare turkosblått, samt, hvad angår korset, kunna angifvas såsom guldgul med en dragning i orange. Af de utaf konstakademien verkställda prof för uttrönande af hållbarheten hos de olika färgerna framgår, att de starkare mellanblå färgerna icke äro tillräckligt hållbara. Den dragning i ultramarinblått, som åtskilliga företedda flaggprof eller färgtryck utvisa och som under senare tiden ofta gifvits åt den svenska flaggan, gör ett pråligt, nästan skrikande intryck och öfverensstämmer ej heller väl med den ljusa, tämligen intetsägande gula färg, som upptagits för korset.

För utvisande af de färger, som böra gifvas åt den svenska flaggan, synas färgprof af tyg böra bifogas lagen. Att i tryck riktigt återgifva färgerna har befunnits omöjligt. Färgerna te sig ock annorlunda, då dagern får spela igenom, än då de föreligga i tryck å papper. I flera af de afgifna yttrandena har framhållits, att likare, upptagande de för den svenska flaggan fastställda färger, borde anskaffas och tillhandahållas å de ställen, Kungl. Maj:t bestämmer. Huru dessa likare lämpligast böra anordnas, torde icke här behöfva utredas. Antagligen kommer det att befinnas ändamålsenligt att anordna jämväl dessa med tygprof, på lämpligt sätt skyddade för dagern. Flaggfabrikanterna torde dessutom också snart träffa och upprätthålla den rätta färgen, hvarmed en enhetlig färg i stället för den mångfald af färgnyanser, som den svenska flaggan nu företer, komme att vinnas.

Olika slag af
flaggor.

Vidkommande olika slag af flaggor finnas för närvarande, noga taget, fyra flaggor, den tvärskurna handelsflaggan, den tretungade örlogsflaggan, den likaledes tretungade kungsflaggan samt den tvåtungade flaggan, den sistnämnda enligt nådiga kungörelsen den 7 maj 1897 afsedd för andra statens byggnader och verk än de för militära ändamål upplåtna.

Det kan utan tvifvel råda olika meningar om, hvilken synpunkt, som bör tillerkännas företräde, när det gäller att lagstadga den svenska flaggans utseende. Skäl tala såväl för att lämna flaggtyperna, sådana de under tidernas lopp utvecklade sig, orubbade, som ock att återföra flaggan till en enhetlig form eller typ. Vinnande af en enhetsflagga kan emellertid, synes mig, icke ernås utan att offra den tretungade flaggan. Denna flagga, som sedan århundraden förts af den svenska flottan och hvarunder landets söner, i ärorika och lyckosamma tider, liksom under motgångens dagar, fyllt sin plikt mot konung och fosterland, har dock ett så stort historiskt berättigande och är till sin typ

så vacker och tilltalande, att dess borttagande skulle väcka saknad vida utöfver de kretsar, som häraf närmast beröras.

Den tvåtungade flaggan synes mig däremot icke böra längre bibehållas. Denna flagga, allmännare införd först 1897, har icke heller något större historiskt berättigande; den är icke estetiskt tilltalande och har aldrig blifvit populär.

Jag förordar således fastställande af två typer af den svenska flaggan: den tvärskurna och den tretungade, den tvärskurna såsom nationalflagga och den tretungade flaggan såsom en specialflagga d. v. s. för krigsmakten till lands och sjöss. Härjämte lärer Hans Maj:t Konungen och med Hans tillstånd medlemmar af konungahuset böra äga föra tretungad flagga.

Om den tretungade flaggan således återföres till sin ursprungliga natur af krigsflagga, bör den ej längre föras exempelvis å riksdagshuset eller å byggnader, som inrymma rena förvaltningsverk vid hären eller flottan, såsom armé- och marinförvaltningarna. Vid nu anförda förhållanden bör gifvetvis lotsverket föra den vanliga svenska flaggan.

Att svenska segelsällskapet med nu antydda synpunkter skulle förlora rättigheten att föra tretungad flagga, en rättighet hvaraf det begagnat sig allt sedan år 1832, kan tilläfventyrs synas medlemmar af sällskapet påkostande; men vikten af att fasthålla vid den tretungade flaggans förut angifna karaktär af specialflagga för krigsmakten, synes mig vara så stor, att jag ansett mig böra låta hänsynen för ett enskildt sällskaps traditioner falla.

Frågan om förande af vissa tecken eller emblem i flaggan är, såsom af de förut citerade yttrandena framgår, föremål för olika meningar bland de hörda myndigheterna. Enligt min åsikt bör flaggan i så stor omfattning som möjligt hållas fri från alla märken och emblem. Allenast med fasthållande häraf kan flaggan rotfästa sig såsom en hela folkets tillhörighet, en symbol af nationen i sin helhet och allmänlighet. Märken och emblem beteckna skilda, underordnade syften, de söndra i stället för ena. Dylika, hittills förda märken kunna ej heller anses hafva någon afsevärdare eller mera påtaglig praktisk betydelse. Att medelst särskilda emblem utmärka, att en byggnad tillhör post, telegraf, järnvägar eller tull, kan ej vara af större betydelse, då flaggan i allmänhet allenast vid ett fåtal tillfällen brukas och emblemen endast äro synliga på nära håll. Det torde i de fall, då det tilläfventyrs kunde vara af någon praktisk vikt, om vissa emblem funnes anbragta i flaggan för att utmärka, att fartyget eller byggnaden tillhör viss förvaltningsgren, — och det synes mig härvid allenast kunna vara fråga

Emblem och tecken i flaggan.

om post och tull — vara lämpligare, att för nu antydda verk fastställes en standert, med eller utan emblem. Men dylika bestämmelser torde icke hafva sin plats i en af Konung och Riksdag gemensamt stiftad lag om rikets flagga, utan böra blifva föremål för Kungl. Maj:ts särskilda beslut i administrativ väg.

Undantag från det allmänna förbudet mot förande af märken eller emblem i flaggan lärer böra meddelas för konungahuset sålunda, att Hans Maj:t Konungen och med Hans tillstånd medlem af konungahuset må kunna föra rikets vapen å hvitt fält i korsets midt såväl i tvärskuren som i tretungad flagga. Vidare synes det vara nödvändigt, att i tretungad flagga särskildt tecken för utmärkande af visst befäl må kunna, såsom hittills, föras i enlighet med de bestämmelser, Kungl. Maj:t i kommandoväg meddelar.

Under öfvervägande har varit, huruvida Kungl. Maj:ts beskickningar i främmande land borde i den svenska flaggan föra något emblem. Då emellertid flagga allenast torde hissas helt få gånger om året, har jag icke ansett erforderligt att föreslå en dylik bestämmelse. Beskickningarna förde, såsom bekant, före unionsupplösningen flagga, bestående af unionstecknet. För närvarande finnes för beskickningarna icke fastställd någon särskild flagga, ej heller rätt att föra visst märke. Vidkommande konsulatens flaggor har kommerskollegium ansett, att dessa flaggor böra vara tvärskurna, helst utan något emblem eller tecken. Vid sådant förhållande och då något behof af särskildt märke i flagga, som föres af svenskt konsulat i utlandet, icke uppgifvits föreligga, har jag ej heller funnit anledning hemställa om bestämmande af visst märke i nu förevarande flaggor.

Af förut anförda skäl kan jag icke heller förorda, att de bägge segelsällskap, som nu med särskilda nådiga tillstånd föra vissa emblem, skola vid denna rätt bibehållas. Dessa emblem tjäna icke något afsevärdare praktiskt ändamål och torde lika väl kunna ersättas med exempelvis en särskild fastställd standert.

Det synes mig vara nödigt, att särskildt kriminellt ansvar ålägges den, som förer tretungad flagga, när sådant ej är i lagen medgifvet, eller som använder flagga, därå obehörigen anbragts märke, emblem eller bokstäfver. För att vinna en till färg och proportioner enhetlig svensk flagga och förekomma, att olagliga flaggor tillverkas och hållas till salu, synes ock tillverkare eller handlande med flaggor, som uppenbarligen till färg eller mått skilja sig från de härutiinnan i lagen meddelade bestämmelser, böra vara underkastad särskildt kriminellt ansvar härför. Ansvarspåföljden torde böra afse hvarje flagga, som har

vinkelrätt ställdt gult kors å blå duk. Det skulle eljest kunna inträffa, att någon, för att kunna föra visst märke, använder en flagga, som med afseende å färgerna eller det inbördes förhållandet mellan måtten i den svenska flaggan, sådana färgerna och måtten i lagen angifvas, skulle kunna undgå ansvar i fall, då förväxling med den svenska flaggan vore uppenbar och ansvar således kunde anses påkalladt.

För att icke genast vid lagens ikraftträdande behöfva kassera nu Öfvergångstid. brukliga flaggor, hvarmed icke ringa kostnader skulle orsakas såväl enskilda som staten, samt för att gifva tillverkare och försäljare af flaggor möjlighet att realisera inneliggande lager eller företaga påkallade ändringar af flaggorna, synes böra stadgas en öfvergångstid, under hvilken hittills brukliga flaggor finge användas, och har jag ansett denna böra sättas till 1908 års slut.

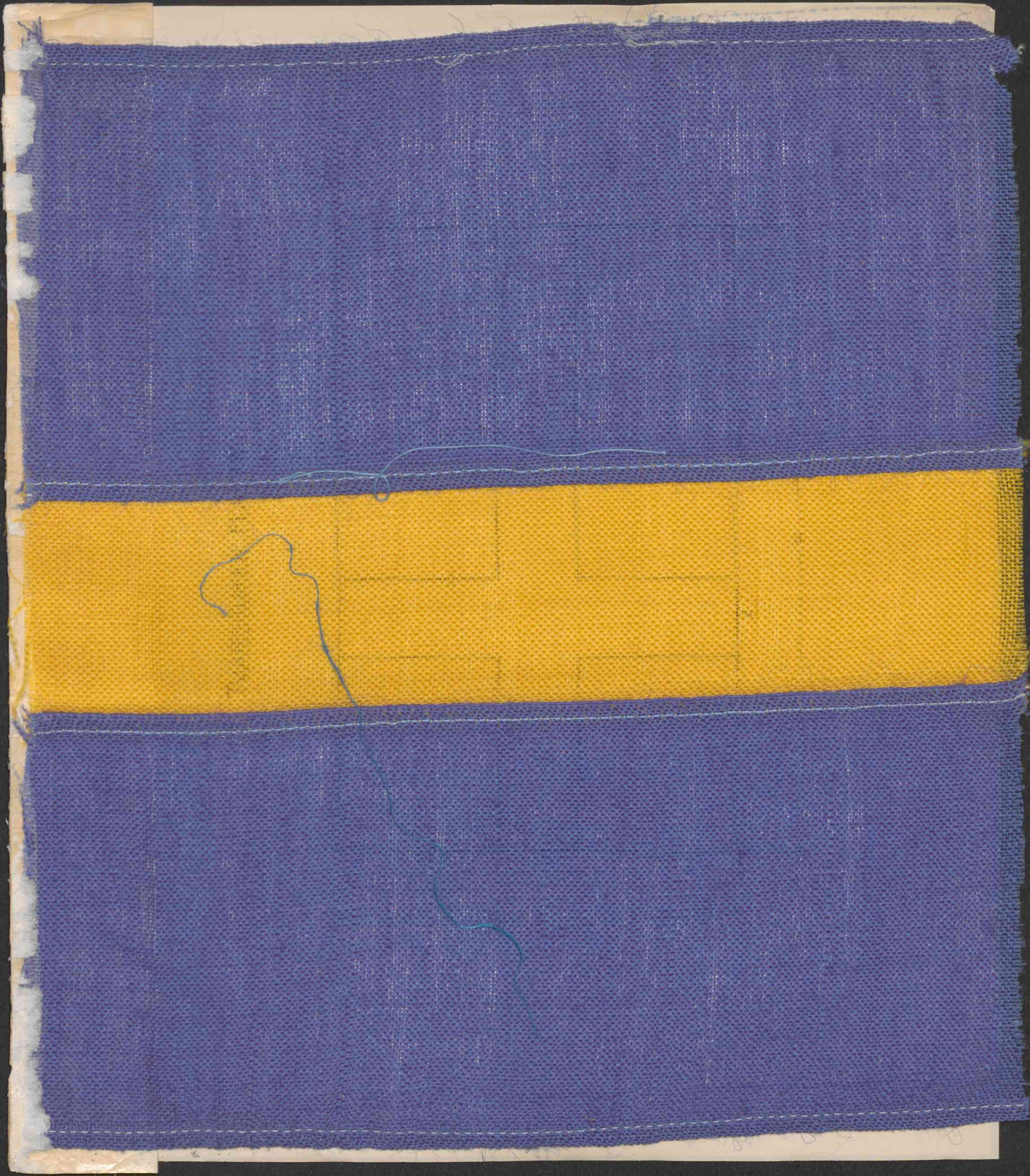
På hufvudsakligen dessa grunder och under åberopande i öfrigt af uttalanden i förut citerade yttranden, får jag härmed framlägga förslag till *lag om rikets flagga*.

Departementschefen uppläste härefter detta förslag och hemställde, att detsamma, med tillhörande tygprof af den svenska flaggan samt modellflaggor, måtte genom nådig proposition Riksdagen till antagande föreläggas.

Till denna af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall; och skulle nådig proposition i ärendet af den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, till Riksdagen aflåtas.

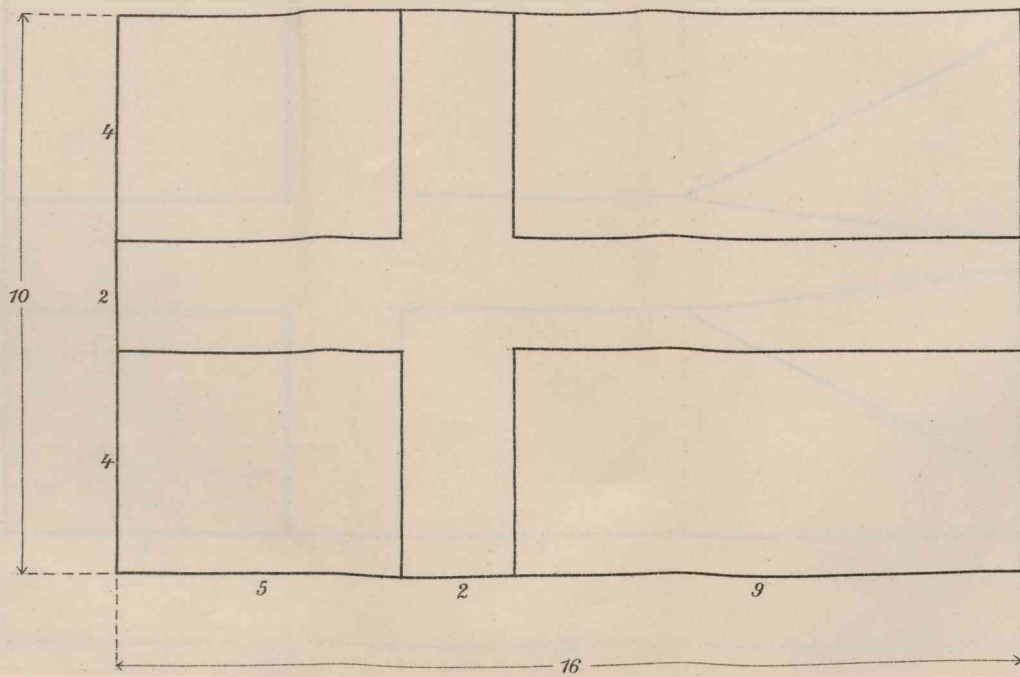
Ur protokollet:

J. V. Wallin.

TVÄRSKUREN FLAGGA.

TRETUNGAD FLAGGA.

